

OMGEVINGSINDICATOREN
DUURZAME ONTWIKKELING

Studiedienst van de Vlaamse Regering

Editie 2012

Samenstelling
Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid (DAR)
Studiedienst van de Vlaamse Regering
Peter De Smedt

Met medewerking van Veerle Beyst, Luk Bral,
Frederik Claerbout (team DO, DAR),
Jo Noppe en Dirk Smets

Verantwoordelijke uitgever
Josée Lemaître
Administrateur-generaal
Boudewijnlaan 30 bus 23
1000 Brussel

Depotnummer
D/2012/3241/367

<http://www.vlaanderen.be/svr>

Inleiding

Sinds 2006 wordt een omgevingsmonitor duurzame ontwikkeling opgemaakt door de Studiedienst van de Vlaamse Regering (SVR). De omgevingsmonitor geeft aan de hand van een beperkte set van indicatoren weer of Vlaanderen in een duurzame richting evolueert. In 2011 heeft de SVR in overleg met vertegenwoordigers van de strategische adviesraden en de administratie de omgevingsmonitor duurzame ontwikkeling herzien. Het doel van de herziening was om tot een nieuwe gevalideerde set van omgevingsindicatoren te komen die inhoudelijk aansluit bij de huidige beleidscontext.

Het eerste deel van dit rapport geeft een overzicht van de beleidscontext, verduidelijkt de relatie tussen de omgevingsindicatoren en het beleid voor duurzame ontwikkeling in Vlaanderen, en geeft een overzicht en bespreking van de hernieuwde set omgevingsindicatoren duurzame ontwikkeling. Het tweede deel geeft per omgevingsindicator een beschrijving van de indicator en een inschatting van de evolutie.

Omgevingsindicatoren en een beleid voor duurzame ontwikkeling

Beleidscontext

Met een decreet Duurzame Ontwikkeling in 2008 ging Vlaanderen het engagement aan om een beleid te voeren dat gericht is op duurzame ontwikkeling. Het decreet legt vast dat het Vlaamse beleid duurzame ontwikkeling een inclusief, gecoördineerd en participatief beleid is waarbij afgesproken beleidslijnen door elke minister op eigen wijze vertaald worden voor zijn of haar beleidsdomein. Elke minister heeft bijgevolg expliciet de verantwoordelijkheid voor het uitstippelen en bepalen van een beleid voor duurzame ontwikkeling voor zijn/haar bevoegdheden en dit binnen een algemeen coördinerend beleidskader.

Het decreet Duurzame Ontwikkeling bepaalt dat er na het aantreden van een nieuwe Vlaamse Regering een Vlaamse Strategie voor Duurzame Ontwikkeling (VSDO) wordt opgesteld. De VSDO is geen actieplan maar een strategienota, waarin de focus ligt op de formulering van een visie en doelstellingen, die vervolgens in het reguliere beleid (plannings- en besluitvormingsinstrumenten) moeten doorwerken en verder worden geoperationaliseerd. Met de VSDO wil Vlaanderen een bijdrage leveren aan de mentaliteitsverandering, aan een bewustwording van duurzame ontwikkeling en aan een nieuwe denk- en handelingsvisie ten aanzien van overheid, bedrijfsleven en consument.

In het huidige regeerakkoord (2009-2014) is duurzame ontwikkeling als leidend principe sterk aanwezig en in alle beleidsdomeinen zijn hefboomen voorzien. Daarnaast werd door de Vlaamse Regering op vrijdag 29 april 2011 de hernieuwde strategienota duurzame ontwikkeling (VSDO) goedgekeurd. De hernieuwde VSDO bouwt voort op de vorige strategie van 2006. Daarnaast zijn er een aantal vernieuwingen toegevoegd. Zo staat in de hernieuwde strategie een langetermijnvisie 2050 voor een duurzame maatschappij centraal. De transities in de belangrijkste systemen die noodzakelijk zijn om de langetermijnvisie te realiseren, vormen een belangrijke vernieuwing. De klemtoon ligt op de noodzaak om via processen van systeeminnovatie en maatschappelijke transities het beleid te enten op fundamentele veranderingen. Belangrijk op te merken is dat transitieprocessen het reguliere beleid niet vervangen. Transitieprocessen vormen het kader waarop opeenvolgende strategische keuzes worden geënt, zoals bijvoorbeeld de initiatieven in het kader van Vlaanderen in Actie.

Duurzame ontwikkeling en transities

Het niet-duurzame karakter van de huidige samenleving komt onder andere tot uiting op het vlak van consumptie en productie in verschillende essentiële systemen, waaronder het energiesysteem, het transportsysteem, het systeem van wonen en bouwen, het voedselsysteem, het materialensysteem en het gezondheidssysteem. Enerzijds heeft de huidige samenleving gezorgd voor welvaartscreatie, een hoge levensstandaard en sociale voorzieningen, anderzijds is het systeem gebaseerd op een te hoge energie- en materiaalinput, hoge milieu- en sociale externaliteiten en een ongelijke toegankelijkheid. Oorzaken en gevolgen bevinden zich op verschillende schaalniveaus (lokaal, regionaal, internationaal), met betrokkenheid van verschillende actoren en een hoge graad van onzekerheid. Er bestaan geen eenvoudige kortetermijn- of technologische oplossingen voor die problemen omdat ze veroorzaakt worden door de huidige systemen. De structuren en praktijken die verbonden zijn aan die systemen, zijn diep verankerd in onze samenleving en cultuur. Er zijn diepgaande veranderingsprocessen nodig om die systemen te heroriënteren naar duurzaamheid.

Zo'n veranderingsproces wordt ook wel transitie genoemd. Transities zijn structurele veranderingen op vele vlakken van maatschappelijke praktijken. Een transitie wordt gekenmerkt door een fundamentele overgang van verschillende min of meer stabiele situaties voor de dominante werk- en denkwijzen. Tijdens een transitie hebben meerdere innovaties plaats in de maatschappij en haar diverse socio-economische en technologische deelsystemen. Dit noemt men systeeminnovatie. Uiteraard gaat het daarbij om langdurige en complexe trajecten waarbij veel actoren betrokken zijn. Overheid, bedrijven, kennisinstellingen, socioculturele organisaties, milieuverenigingen en individuele burgers kunnen elk hun rol spelen. Terwijl diverse historische voorbeelden van transities (onder andere van stoom naar kernenergie en van analoog naar digitaal) illustreren dat dit kan zonder een duidelijk en vooropgesteld doel, staat vandaag duurzaamheid bij het concept transities centraal. Onderzoek en eerste ervaring met transities geeft aan dat een verandertraject naar een meer duurzame samenleving vooral geïnitieerd wordt vanuit een aansprekende, concrete en gedurfde visie. Een dergelijke proactieve en creatieve aanpak verandert 'moeten veranderen' in 'willen veranderen'. Monitoring speelt hierin een rol omdat het een instrument voor reflectie en evaluatie kan zijn.

Opvolging, monitoring en evaluatie van de VSDO

Opvolging, monitoring en evaluatie is een belangrijk onderdeel van de VSDO. De bedoeling is om permanent te 'leren' uit ervaringen en bij te sturen op basis van nieuwe informatie en ontwikkelingen. Dit gebeurt op verschillende niveaus. Zo is er een beperkte set van vernieuwende acties in de VSDO waarover er regelmatig gerapporteerd zal worden. Zulke projecten en acties met leerdoelstellingen zijn pioniersprojecten die een nieuwe aanpak hanteren, die met stakeholders en over beleidsdomeinen heen werken, die het probleem in een breed kader (systeemaanpak of langetermijnperspectief) proberen te situeren en vandaar oplossingen zoeken om een echte doorbraak te versnellen. Daarnaast is ook een Vlaamse omgevingsmonitor duurzame ontwikkeling opgenomen in de sectie over ondersteunende instrumenten. De omgevingsmonitor is een aanvulling bij de verschillende bestaande opvolging- en monitoringssystemen van de Vlaamse overheid. De omgevingsmonitor is een instrument voor reflectie en geeft aan de hand van een beperkte set van indicatoren weer of Vlaanderen in een duurzame richting evolueert. Inhoudelijk sluit de omgevingsmonitor aan bij de thema's van de VSDO. Met een hernieuwde VSDO in 2011, was ook een actualisatie van de omgevingsindicatoren noodzakelijk.

Omgevingsindicatoren

De SVR heeft een brede expertise met monitoring en indicatoren. Een hernieuwde set omgevingsindicatoren voor de VSDO is geselecteerd samen met het Steunpunt duurzame ontwikkeling¹ en met een begeleidingscommissie met vertegenwoordigers uit de strategische adviesraden en de administratie. Dit proces zorgde voor een coherente wetenschappelijke onderbouwing en een breed draagvlak.

De omgevingsmonitor maakt gebruik van diverse internationaal gevalideerde indicatoren, want duurzame ontwikkeling van een land of regio is een complex en dynamisch begrip en daardoor niet te vatten in één cijfer. De set omgevingsindicatoren moet dan ook als een geheel gezien worden. Belangrijk bij de selectie van de omgevingsindicatoren was een evenwichtige focus op de drie P's: people, planet en profit. De drie P's verwijzen naar de drie dimensies van duurzame ontwikkeling, namelijk de sociale, de ecologische en de economische dimensie. Daarnaast sluit de omgevingsmonitor aan bij de thema's van de hernieuwde VSDO en kijkt op hoofdlijnen naar verschillende essentiële systemen, waaronder het energiesysteem, het transportsysteem, het systeem van wonen en bouwen, het voedselsysteem, het materialensysteem en het gezondheidssysteem. De drie P's en de zes transities vormen zo het raamwerk voor de selectie van de omgevingsindicatoren. Het voordeel van de keuze om volgens de transities te werken, is dat specifiek daar wordt ingezet waar de grootste uitdagingen liggen.

Zoals aangegeven is op het niveau van de indicatoren de vergelijkbaarheid in ruimte en tijd belangrijk. Van de voorgestelde set omgevingsindicatoren zijn 18 van de 24 indicatoren internationaal gevalideerd. Bij voorkeur geeft een indicator een evolutie weer van de laatste 5 tot 10 jaar. Aanvullend wordt die evolutie voor Vlaanderen vergeleken met de ontwikkelingen voor België en Europa. Daarnaast is er ook afstemming met de Kernindicatoren van het Pact 2020. Dit is niet alleen wenselijk maar ook nodig want de transitieprocessen opgenomen in de VSDO vormen voor Vlaanderen het kader waarop opeenvolgende strategische keuzes worden geënt, zoals bijvoorbeeld het Pact 2020. Zo zijn 16 van de voorgestelde omgevingsindicatoren ook onderdeel van de Pact 2020 Kernindicatoren.

Niet voor alle aspecten zijn al goede internationaal vergelijkbare indicatoren beschikbaar. Dit maakt deel uit van het proces om te duiden waar initiatieven gewenst zijn om de dataverzameling te actualiseren of te versterken en waar mogelijk nieuwe indicatoren te ontwikkelen. Aspecten zoals ongelijkheid van vervoersbehoefte, een gesloten kringloop voor voeding en materialen, internationaal vergelijkbare indicatoren voor het gezondheidszorgsysteem, enzovoort, zijn belangrijke elementen van de transities. Voorlopig zijn er hierover slechts beperkte of onvolledige data beschikbaar. Dit ontwikkelingsproces wordt ook meegenomen en samen met de ambtelijke werkgroep duurzame ontwikkeling (WGDO) wordt er gekeken welke initiatieven hieraan een bijdrage kunnen leveren.

Meting 2012

Dit monitoringsrapport is een tweede publicatie van de hernieuwde set omgevingsindicatoren van de VSDO. Figuur 1 geeft een overzicht van de hernieuwde set omgevingsindicatoren duurzame ontwikkeling. In de figuur wordt aangegeven of de indicator deel uitmaakt van de Pact 2020 Kernindicatoren en of er een (in)directe relatie is met één van de 3 P's van duurzame ontwikkeling (respectievelijk een x of (x) voor een direct of indirect verband).

¹ Bryninckx, H., M. Bussels & Bachus, K. (2011) Omgevingsmonitor DO 2011. Onderzoeksnota in het kader van een Kortetermijnopdracht van het Steunpunt Duurzame Ontwikkeling. KU Leuven, 10 juli 2011.

Figuur 1. Overzicht van de omgevingsindicatoren duurzame ontwikkeling Vlaanderen, meting 2012

OmiD	Indicator	<i>Pact 2020</i>	<i>Profit</i>	<i>People</i>	<i>Planet</i>
1	Inkomensongelijkheid (gini-coëfficiënt)	p		x	
2	Beschikbaar inkomen per inwoner	p	x		
3	Staat van instandhouding soorten/habitats	p			x
4	Bruto binnenlands energieverbruik	p	x		
5	Energie-intensiteit van de economie	p	x		(x)
6	Broeikasgasemissies	p			x
7	Aandeel hernieuwbare energie	p	(x)		x
8	Energiearmoede			x	
9	Broeikasgasemissie van personenvervoer	p			x
10	Broeikasgasemissie van goederenvervoer	p			x
11	Filezwaarte op het hoofdwegennet	p	x		
12	Aantal verkeersdoden	p		x	
13	Energieprestatiepeil	p	x		(x)
14	Problematische woonsituatie	p		x	
15	Woonquote			x	
16	Energiegebruik in de landbouw	p	x		(x)
17	Druk door gewasbescherming				x
18	Consumptie groenten en fruit			x	
19	Areaal biologische landbouw				x
20	Materiaalproductiviteit (EMC)	p	x	(x)	(x)
21	Materiaalproductiviteit (DMI)	p	x		(x)
22	Beperkingsvrije levensverwachting	p		x	
23	Aanbod: ziekenhuisbedden/artsen per 100.000 inwoners		x		
24	Fysieke activiteit			x	

Legende

OmiD staat voor **O**mgevingsindicatoren **D**uurzame ontwikkeling, OmiD[y] verwijst naar specifieke indicator met y van 1 tot 24

p: onderdeel van de Pact 2020 Kernindicatoren

x: voor direct of (x): voor indirect verband

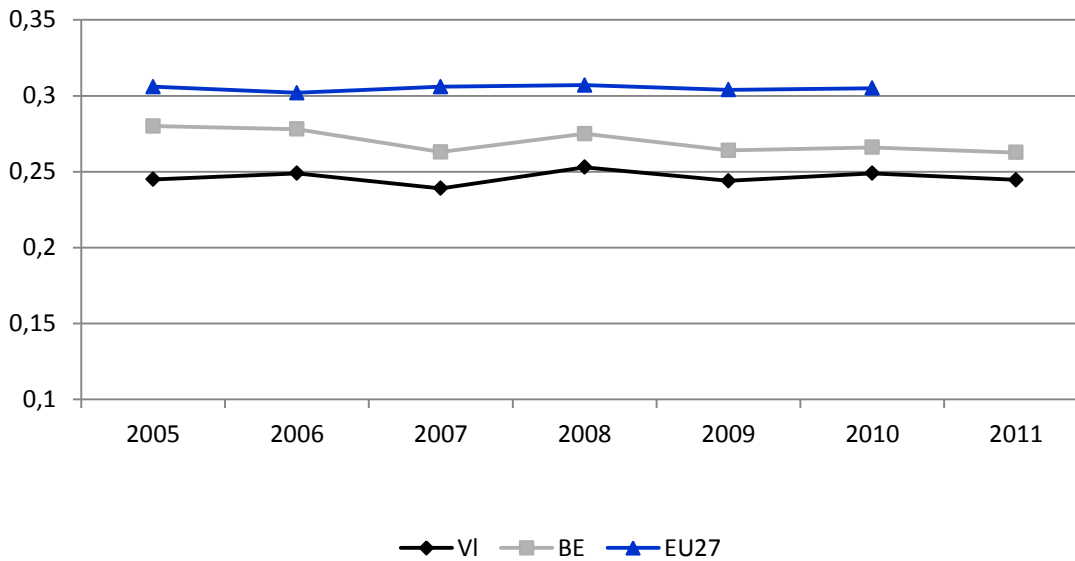
Het tweede deel van dit rapport geeft per indicator: (a) een beschrijving van de basisgegevens zoals definitie, relevantie, dimensies en meetmethode; en (b) een korte bespreking en bijhorende grafiek. De inschatting is gebaseerd op de beschikbare cijfers op 1/12/12, een jaarlijks actualisatie wordt voorzien.

De beschikbare cijfers geven aan dat Vlaanderen een ontwikkeling kent in de goede richting of het een gunstige positie in heeft Europa. Zo haalt Vlaanderen inzake beschikbaar inkomen de top 3 van de best presterende EU-landen (OmiD2). Vlaanderen telt eveneens een relatief laag aandeel huishoudens met betaalbaarheidsproblemen voor wonen vergeleken met andere Europese landen.

Binnen Vlaanderen valt evenwel de groeiende kloof tussen huurders en eigenaars inzake de woonquote op (OmiD15). Daarnaast duiden sommige indicatoren op een kritische situatie. Dit is het geval voor energiearmoede waar meer en meer huishoudens beroep moeten doen op een sociale leverancier voor gas en elektriciteit (OmiD8) en voor de uitstoot van broeikasgassen van het goederenvervoer die na het crisisjaar 2009 terug is toegenomen (OmiD10). Voor de volgende jaren zijn belangrijke inspanningen nodig om de gewenste transitie verder te ondersteunen. Zo neemt de filezwaarte (OmiD11) nog steeds toe (de grootste stijging doet zich voor tijdens de avondspits in de regio Antwerpen), is de staat van instandhouding van soorten en habitats (OmiD3) niet gunstig en blijft het bruto binnenlands energieverbruik (OmiD4) zeer hoog in vergelijking met ander Europese landen.

Indicator	OmiD1
Naam	Inkomensongelijkheid (gini-coëfficiënt)
Definitie	De gini-coëfficiënt is een indicator die inzicht geeft in de wijze waarop het inkomen verdeeld is tussen de inwoners van een land of regio. De waarde van de coëfficiënt varieert van 0 tot 1. Bij volledige inkomensgelijkheid, waarde 0, heeft iedereen hetzelfde inkomen. Bij waarde 1, perfecte ongelijkheid, heeft één persoon al het inkomen en de rest heeft geen inkomen.
Relevantie VSDO	Onderzoek geeft aan dat ongeacht de absolute welvaart van een samenleving, sociale ongelijkheid, zoals hier benaderd in termen van inkomen, bepalend blijkt te zijn voor sociale duurzaamheid. Indicaties hiervoor zijn: een hogere levensverwachting in minder ongelijke landen, meer gezondheids- en sociale problemen in landen met een sterke inkomensongelijkheid, hoger kinderwelzijn in meer gelijke landen, enzovoort.
Dimensies	Individueel
Vergelijking ruimte	De EU-SILC-enquête maakt vergelijkingen met België en de EU27-landen mogelijk.
Vergelijking tijd	De EU-SILC-enquête werd opgestart in 2004 en daarna jaarlijks herhaald. De resultaten zijn telkens gebaseerd op gegevens over het inkomen van het jaar voordien. De meest recente cijfers zijn afkomstig van SILC 2011 en hebben betrekking op de inkomens van 2010.
Frequentie en stiptheid	De tijdigheid is strikt bepaald via Verordening (EG) nr. 1177/2003 van 16 juni 2003. De data van het transversale gedeelte verstrekken de lidstaten voor enquêtejaar N bij voorkeur binnen elf maanden na de gegevensverzameling aan Eurostat. De uiterste termijn is 30 november van jaar N+1 voor lidstaten waar de gegevens via doorlopende enquêtes of aan de hand van registers op het eind van jaar N worden verzameld en 1 oktober van jaar N+1 voor de overige lidstaten. De data van het longitudinale gedeelte verstrekken de lidstaten voor eind maart van jaar N+2.
Laatst gewijzigd	30/11/2012
Meetmethode	Survey
Bron data	ADSEI en Eurostat
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/1319.htm http://statbel.fgov.be/silc/ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/income_social_inclusion_living_conditions/data/main_tables

Inkomensongelijkheid (gini-coëfficiënt)

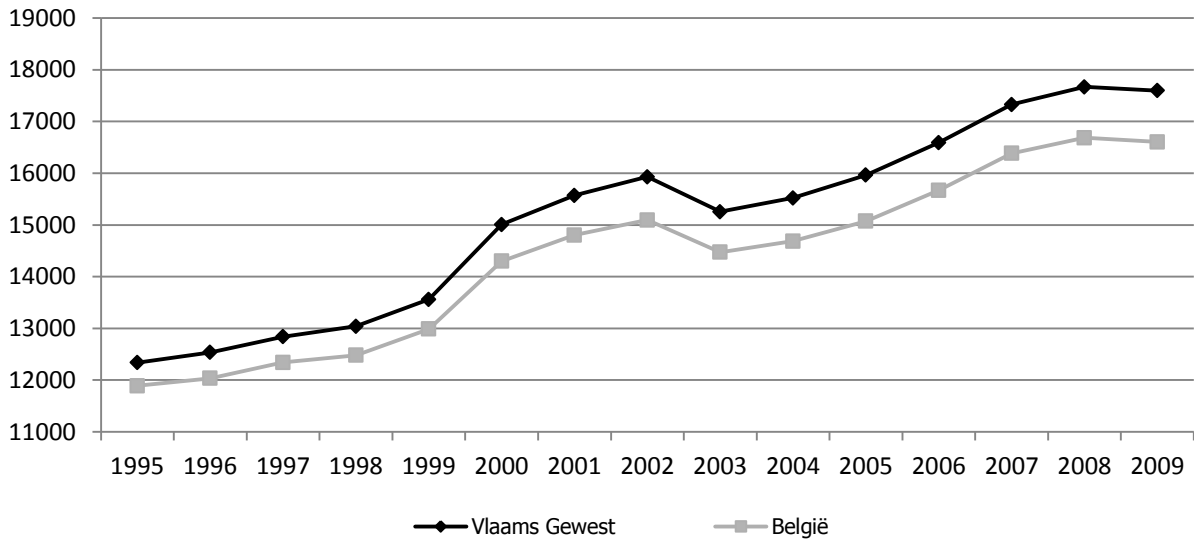
Bespreking

De gini-coëfficiënt is een maat die inzicht geeft in de wijze waarop het inkomen verdeeld is tussen de inwoners van een land of regio. Deze maat varieert van 0 (volledige inkomensgelijkheid) tot 1 (volledige ongelijkheid). De gini-coëfficiënt is de voorbije jaren niet significant gestegen of gedaald in Vlaanderen. De vergelijking maken met de periode voor 2004 is moeilijk wegens een breuk in de tijdreeks (overgang van de ECHP-survey naar de EU-SILC-survey).

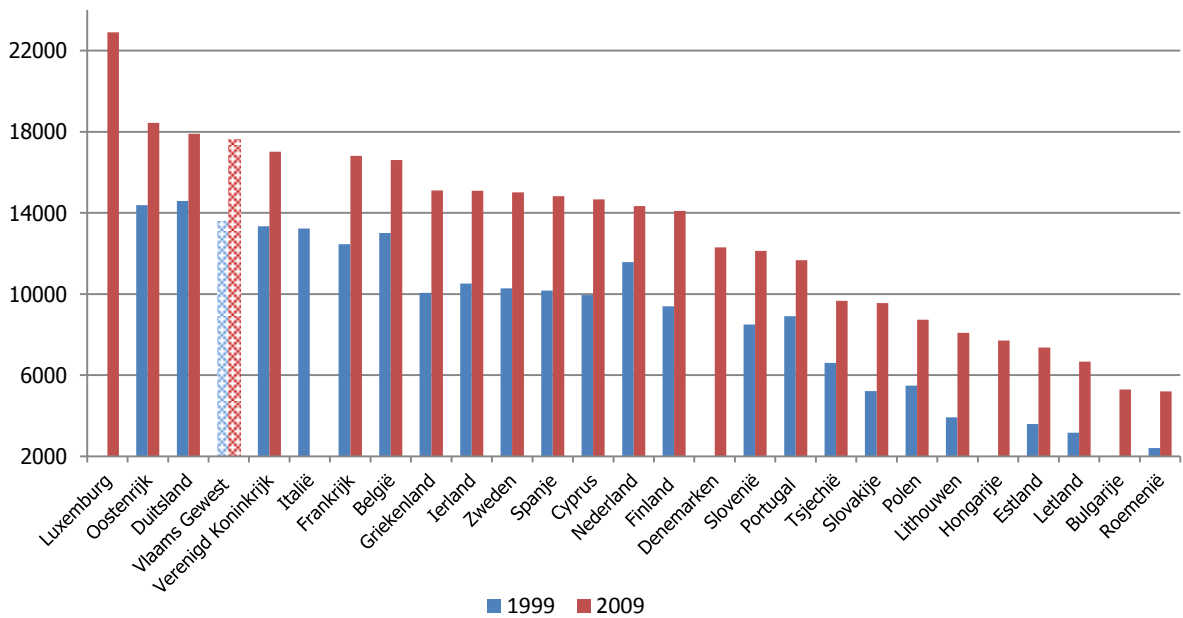
In Europees opzicht scoort Vlaanderen behoorlijk goed. In 2011 haalden enkel Slovenië en Zweden nog een iets lagere score dan het Vlaamse Gewest.

Indicator	OmiD2
Naam	Beschikbaar inkomen per inwoner
Definitie	Beschikbaar inkomen per inwoner in koopkrachtstandaarden voor de finale consumptie. Beschikbaar inkomen is het totale inkomen na belastingen en sociale zekerheidsbijdragen en -uitkeringen. Koopkrachtstandaarden voor de finale consumptie zet de bedragen in euro om in een standaard die de aankoop van eenzelfde hoeveelheid goederen en diensten in de verschillende landen mogelijk maakt. Hierdoor worden de verschillen in prijspeil tussen de landen uitgevlakt.
Relevantie VSDO	Indicator voor de economische dimensie van duurzame ontwikkeling, gehanteerd als alternatief voor het bruto binnenlands product.
Dimensies	Geen
Vergelijking ruimte	EU27, België, Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	Jaarcijfers sedert 1995
Frequentie en stiptheid	De data voor T komen jaarlijks beschikbaar eind T+2 of in het voorjaar van T+3. Herzieningen zijn mogelijk in het najaar van T+3.
Laatst gewijzigd	29/11/2012
Meetmethode	Beschikbaar inkomen: op basis van de fiscale aangiften, geglobaliseerd door Eurostat, aangepast aan de ESR95-definities.
Bron data	Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR), ADSEI, Eurostat
Meer informatie	http://epp.eurostat.ec.europa.eu/ www.belgostat.be

Beschikbaar inkomen per inwoner
(in koopkrachtstandaarden voor de finale consumptie)

Beschikbaar inkomen per inwoner
(in koopkrachtstandaarden voor de finale consumptie)

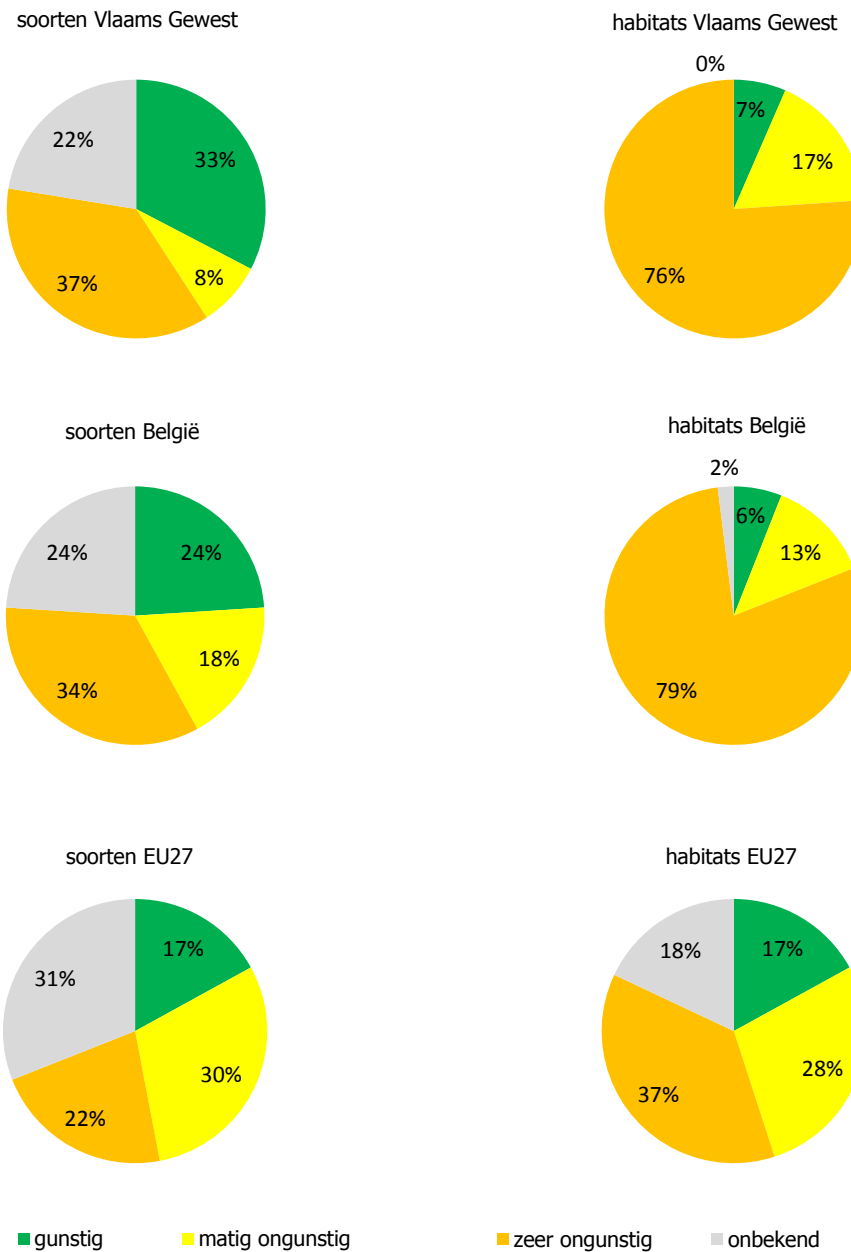

Bespreking

Het beschikbaar inkomen in Vlaanderen en ander landen van Europa is sinds 1999 gestegen. Die stijging stagneert in 2009. Inwoners in Vlaanderen hebben een hoger beschikbaar inkomen dan België. Vlaanderen en België behoren in 2009 nog steeds tot de kopgroep. Nieuwe lidstaten worden gekenmerkt door een lager beschikbaar inkomen.

Indicator	OmiD3
Naam	Staat van instandhouding van soorten en habitats van Europees belang
Definitie	Staat van instandhouding (gunstig, matig ongunstig, zeer ongunstig, onbekend) van soorten en habitats van Europees belang
Relevantie VSDO	De indicator geeft informatie over de toestand van de natuur voor soorten en habitats en kan gebruikt worden om de milieudimensie van landen en regio's te vergelijken. Directe en indirecte aspecten van milieudruk komen ook aan bod bij andere indicatoren zoals energieverbruik, broeikasgasemissies, druk gewasbescherming, enzovoort.
Dimensies	Soorten, Habitats
Vergelijking ruimte	EU27, België, Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	2010 (Vlaanderen), 2001-2006 (België, EU27)
Frequentie en stiptheid	Elke 6 jaar
Laatst gewijzigd	21/11/2012
Meetmethode	Verplichte rapportering in het kader van de Habitatrichtlijn (artikel 17). De staat van instandhouding van de habitats wordt geëvalueerd op basis van 4 criteria: oppervlakte van de habitat, het areaal, de kwaliteit en de toekomstverwachtingen. De staat van instandhouding van de soorten van de Habitatrichtlijn wordt geëvalueerd op basis van 4 criteria: de populatie van de soort, het areaal, het habitat en de toekomstverwachtingen.
Bron data	INBO-NARA, Europese Commissie DG Milieu
Meer informatie	http://www.natuurindicatoren.be/indicatorenportal.cgi?detail=694&lang=nl&id_structuur=23&id_categorie= http://www.natuurindicatoren.be/indicatorenportal.cgi?detail=700&lang=nl&id_structuur=23&id_categorie= http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/rep_habitats/index_en.htm

Staat van instandhouding van soorten en habitats van de habitatrichtlijn
(in %)

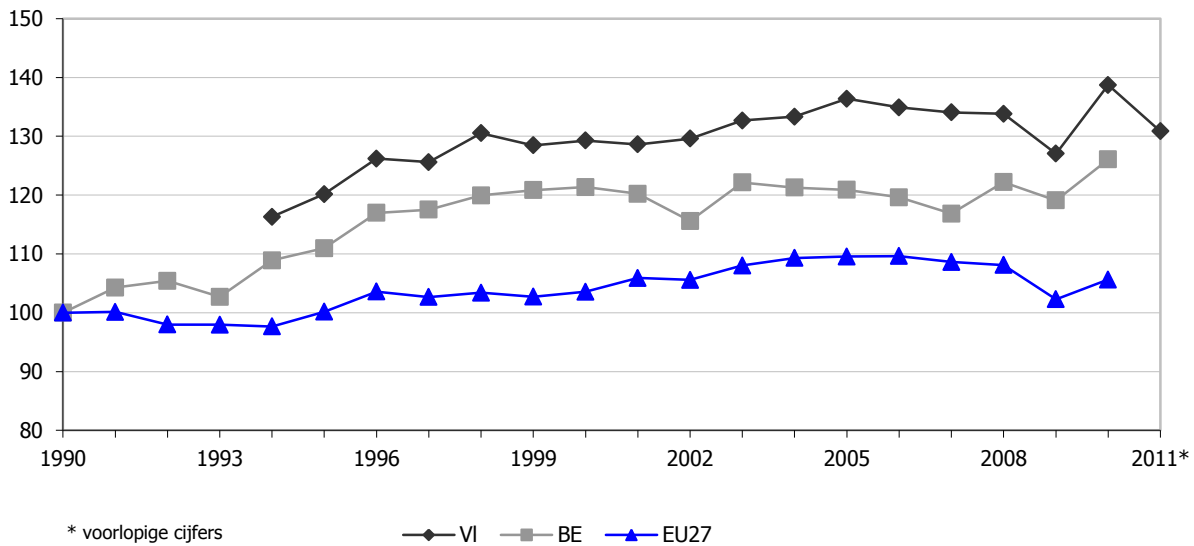
Bespreking

Ongeveer een derde van de soorten (16 soorten, 33%) wordt gunstig geëvalueerd in Vlaanderen. Voor 4 soorten (8%) is de score matig ongunstig en voor 18 soorten (37%) is die zeer ongunstig. Voor elf soorten waren er onvoldoende gegevens om tot een globale evaluatie te komen. De globale evaluatie is relatief gezien het slechtst voor aquatische soorten waar slechts één soort van de 10 gunstig scoort.

Drie kwart van de habitats (35 habitats, 76%) krijgt een zeer ongunstige score in Vlaanderen omdat minstens één van de criteria (oppervlakte, areaal, kwaliteit en toekomstverwachting) zeer ongunstig scoort. Daarnaast zijn er nog acht habitats (17%) die matig ongunstig scores. Dit betekent dat er slechts drie (7%) habitats zijn die over de ganse lijn een gunstige score halen. In België is het aandeel soorten met een gunstige evaluatie nog kleiner dan in Vlaanderen. De staat van instandhouding van de habitats is ongeveer even ongunstig als in Vlaanderen. In Europa is de toestand van de habitats gunstiger dan in Vlaanderen en België.

Indicator	OmiD4
Naam	Bruto binnenlands energieverbruik
Definitie	Het bruto binnenlands energieverbruik in Vlaanderen is de primaire productie, vermeerderd met de netto-invoer, verminderd met de leveringen aan zeeschepen en internationale luchtvaart (bunkers).
Relevantie VSDO	Efficiënt omgaan met energie is een belangrijke uitdaging. Ontkoppeling tussen economische groei en het energieverbruik door eco-efficiënte technologieën is een deel van het verhaal, en onder impuls van een groeiende energievraag zal dit niet voldoende blijken. Een duurzame energietransitie zal zich ook moeten toelagen op het verminderen van het totale energieverbruik.
Dimensies	
Vergelijking ruimte	EU27, België, Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	1990-2011
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks
Laatst gewijzigd	29/11/2012
Meetmethode	Berekening op basis van de Vlaamse energiebalans.
Bron data	Energiebalans Vito, Eurostat
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/1085.htm http://www.emis.vito.be/energiebalans-vlaanderen

Bruto binnenlands energieverbruik
(index 1990=100)

Bespreking

Het bruto binnenlands energiegebruik bedroeg 1.582 PetaJoule in 2011, 31% meer dan in 1990 maar 6% minder dan in 2010. Voornaamste redenen voor deze daling ten opzichte van 2010 zijn enerzijds het gemiddeld warmere jaar 2011 waardoor sectoren met een energiegebruik afhankelijk van het buitenklimaat (huishoudens, tertiaire en landbouwsector) een lager energieverbruik vertonen. Ook presteerden de aardgascentrales minder draaiuren. De voorbije jaren is er in energie-efficiëntie geïnvesteerd wat mede een daling van het energiegebruik ondersteunt.

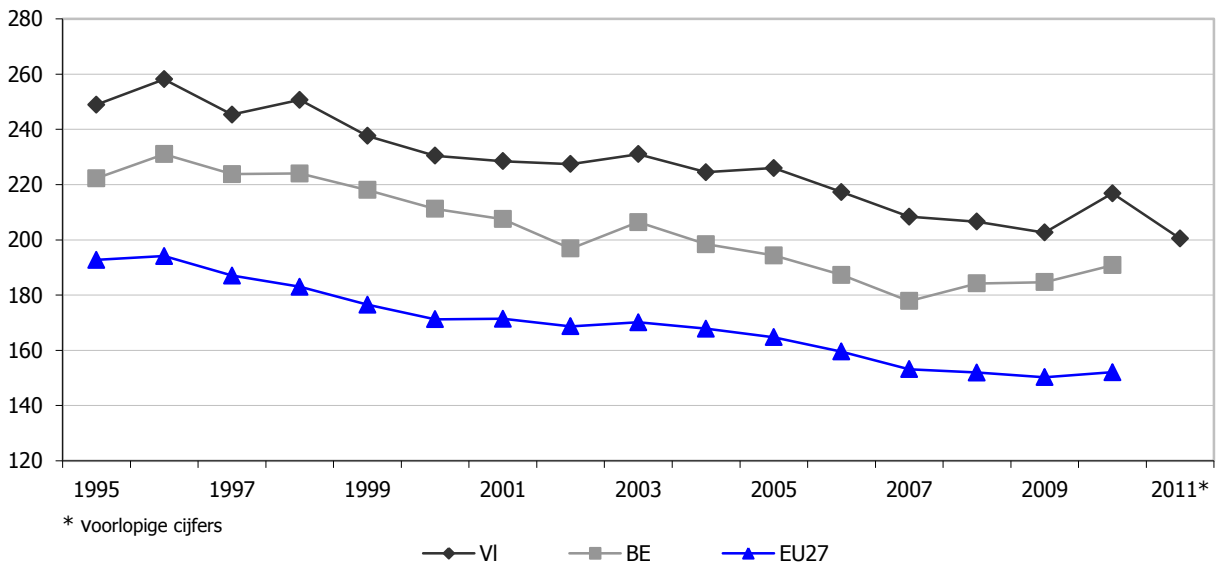
Door de crisis de voorbije jaren daalde het energiegebruik in alle industriële deelsectoren. De opleving van de economie zorgde in 2010 terug voor een toename. In 2011 daalt het energieverbruik in de industrie met 3% tegenover 2010.

De transportsector liet in 2009 voor het eerst een daling van het energiegebruik optekenen. Deze daling kwam vooral voort uit een daling van het goedertransport. Recent nam het verbruik opnieuw toe met een toename van 5% tussen 2010 en 2011.

In Europa nam het gemiddelde bruto binnenlands energieverbruik eveneens toe in 2010, om zo 6% boven het niveau van 1990 uit te komen. Er zijn nog geen Europese cijfers voor 2011 beschikbaar.

Indicator	OmiD5
Naam	Energie-intensiteit van de economie
Definitie	De energie-intensiteit is de verhouding van het bruto binnenlands energieverbruik (in kilogram olie-equivalent, kgoe) tot het bruto binnenlands product (1000 EUR BBP).
Relevantie VSDO	Energie-intensiteit geeft een beeld van de de energieafhankelijkheid van de economie. Daarnaast geeft de indicator ook informatie over de relatieve ontkoppeling van de economie en de energiegerelateerde milieudruk.
Dimensies	
Vergelijking ruimte	EU27, België, Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	1995-2011
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks
Laatst gewijzigd	29/11/2012
Meetmethode	Berekening op basis van de Vlaamse energiebalans.
Bron data	Energiebalans Vito, Eurostat
Meer informatie	http://www.emis.vito.be/energiebalans-vlaanderen http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/1579.htm

Energie-intensiteit van de economie
(in kgoe/1000 EUR BBP)

Bespreking

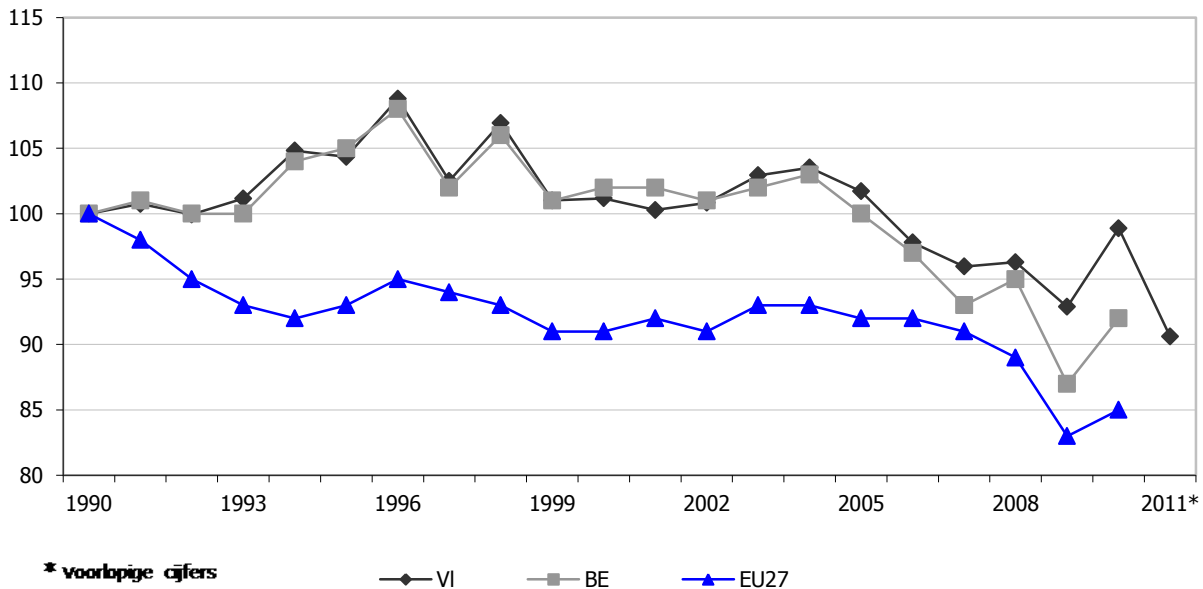
De energie-intensiteit vergelijkt het bruto binnenlands energiegebruik (BBE) met het bruto binnenlands product (bbp).

Met uitzondering van 2010 (heropleving van de economie na het crisisjaar 2009 en bovendien een zeer koud jaar) is er sinds 2003 een ontkoppeling tussen de economische groei en het energiegebruik. In 2011 ligt de energie-intensiteit 12% lager dan in 1990. Dit is zowel het gevolg van structurele effecten (verschuivingen van het belang van sectoren in de Vlaamse economie) als van een toegenomen energie-efficiëntie (verminderd energiegebruik per eenheid product of dienst).

Het Vlaamse Gewest had in 2010, samen met Finland, de hoogste energie-intensiteit van de EU15. Een belangrijke oorzaak voor dit hoge cijfer is de Vlaamse energie-intensieve industrie zoals de chemie, de ijzer- en staalsector en de voedingssector. Een belangrijk deel van haar productie wordt geëxporteerd, het energiegebruik en de samenhangende uitstoot worden echter toegerekend aan het Vlaamse Gewest.

Indicator	OmiD6
Naam	Broeikasgasemissies
Definitie	Evolutie van de uitstoot van de korf van 6 broeikasgassen, bestaande uit CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O, HFK's, PFK's en SF ₆
Relevantie VSDO	Een absolute reductie van broeikasgassen is de centrale doelstelling van het mitigatiebeleid inzake klimaatverandering, en één van de streefdoelen van de energietransitie.
Dimensies	
Vergelijking ruimte	EU27, België, Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	1990-2011
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks
Laatst gewijzigd	30/11/2012
Meetmethode	Milieujaarverslagen, energieverbruiksgegevens, modellering, ...
Bron data	LNE afdeling Lucht, Hinder, Risicobeheer, Milieu & Gezondheid, Eurostat
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/1409.htm

Totale uitstoot broeikasgassen
(index 1990=100)

Bespreking

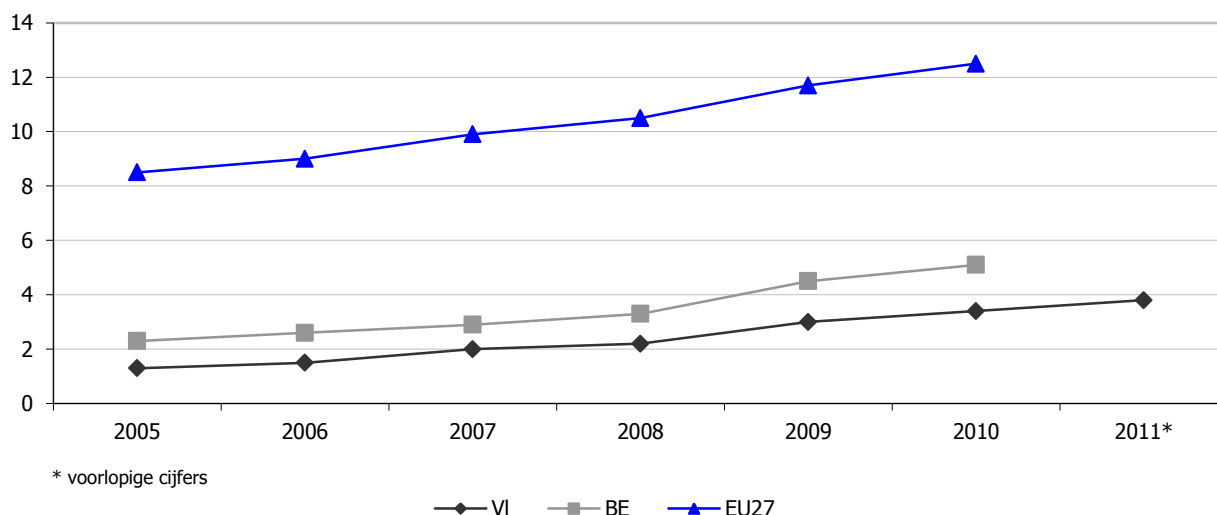
Bij de verdeling van de Belgische Kyotodoelstelling werd afgesproken dat Vlaanderen zijn jaarlijkse emissie in de periode 2008-2012 met 5,2% moet terugdringen ten opzichte van het basisjaar. Het basisjaar is 1990 voor CO₂, CH₄ en N₂O, en 1995 voor de F-gassen (HFK's, PFK's en SF₆). Op grond van de voorlopige cijfers en ramingen blijkt de broeikasgasuitstoot in 2011 gedaald te zijn, na een stijging in 2010, toen vooral veroorzaakt door een koude winter. De Kyotodoelstelling (82.463 Mt), wordt voorlopig gehaald (met een gemiddelde van 82.351 Mt over de periode 2008-2011). De eindafrekening voor de Kyotoperiode 2008-2012 zal afhangen van de broeikasgasuitstoot in 2012. In de sector van de energie-intensieve bedrijven, die meedoen aan de uitstoothandel (ETS), daalde de uitstoot meer dan vooropgezet. In de andere sectoren (non-ETS industrie, landbouw, gebouwen en transport) was de daling niet overal even uitgesproken. In de sector gebouwen is de daling het sterkst onder meer omwille van de zachte winter in 2011.

De aanpak van de mondiale klimaatverandering vereist meer doorgedreven emissiereducties na 2012. Daartoe keurden het Europese Parlement en de Raad eind 2008 het EU klimaat- en energiepakket goed. Daarin verbindt de EU zich er onder andere toe om haar totale uitstoot van broeikasgassen met minstens 20% te verminderen in de periode 1990-2020.

Het gros van de CO₂-uitstoot in de energiesector en industrie wordt gereguleerd via een systeem van Europese emissiehandel (ETS). In de EU moeten de ETS-broeikasgasemissies tegen 2020 21% lager liggen dan in 2005. De doelstelling die Europa aan de lidstaten oplegt tegen 2020 heeft enkel nog betrekking op het niet-ETS gedeelte (met name de niet-ETS industrie, transport, gebouwen en landbouw). Voor deze niet-ETS sectoren is voor België een emissiereductie opgelegd van 15% in 2020 ten opzichte van 2005. Deze doelstelling moet nog verder verdeeld worden tussen de federale overheid en de gewesten.

Indicator	OmiD7
Naam	Aandeel hernieuwbare energie in het bruto finaal energiegebruik
Definitie	Onder hernieuwbare energie vallen zowel de groenestroomproductie, groenewarmteproductie als de hernieuwbare energie in transport.
Relevantie VSDO	Hernieuwbare energie speelt een belangrijke rol in de energietransitie, gezien de nadruk op een koolstofarme economie en de uitputting van fossiele brandstoffen.
Dimensies	
Vergelijking ruimte	EU27, België, Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	2005-2011
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks
Laatst gewijzigd	30/11/2012
Meetmethode	Registratie
Bron data	Inventaris duurzame energie Vito
Meer informatie	http://www.emis.vito.be/inventaris-duurzame-energie

Aandeel hernieuwbare energie in het bruto finaal energiegebruik
(in %)

Bespreking

De Europese Richtlijn Hernieuwbare Energie van 2009 legt België op om tegen 2020 13% van het bruto finaal energiegebruik te halen uit hernieuwbare energiebronnen. België kan zelf bepalen hoe deze doelstelling verder wordt gespecificeerd naar groene stroom, groene warmte & koeling en hernieuwbare energie in transport. In 2011 bedroeg dit aandeel in Vlaanderen 3,8%.

In 2011 bedraagt de totale bruto productie van groene stroom 4.476 GWh, een toename met 27% ten opzichte van 2010. Productie op basis van biologisch materiaal – biomassa, biogas en de organische fractie van het huisvuil – blijft de productie van groene stroom domineren. Het grote aandeel van biomassa is vooral toe te schrijven aan de co-verbranding van biomassa in klassieke elektriciteitscentrales. Toch deed de installatie van nieuwe zonnepanelen en windturbines het aandeel zonne-, wind-, en waterenergie oplopen van 17% in 2009 tot 35% in 2011. Hierbij speelde het gunstige ondersteuningsmechanisme voor zonnepanelen een belangrijke rol.

Warmtepompen, warmtepompboilers en zonneboilers die warmte onttrekken aan de bodem, de lucht of de zonnestraling leveren in 2011 slechts 7% van de groene warmte maar hun productie is wel gestegen met 28% ten opzichte van 2010. De grootste bijdrage in de groene warmte is afkomstig van de inzet van biomassa (93%). Zo is 54% van de groene warmte afkomstig van gewone verbrandingsinstallaties die werken op biomassa. 39% van de groene warmte komt uit WKK-installaties die werken op biomassa, biogas of biobrandstoffen en die naast groene warmte ook groene stroom produceren. Hierbij hoort ook de warmterecuperatie uit de hernieuwbare fractie van afval in verbrandingsovens.

Het aandeel energie uit hernieuwbare bronnen in het vervoer ten opzichte van het finale energieverbruik in het vervoer bedraagt 4% in 2011. Momenteel gaat het hierbij vooral om biobrandstoffen. Er is een duidelijk effect merkbaar van de invoering van accijnsvrije productiequota (eind 2006) en van de verplichting om 4% biobrandstoffen bij te mengen in benzine en diesel (sinds juli 2009).

Indicator	OmiD8
Naam	Energiearmoede
Definitie	Evolutie van het aantal klanten bij de sociale leverancier, het aantal actieve budgetmeters en stroombegrenzers en het aantal afgesloten toegangspunten na advies van LAC.
Relevantie VSDO	Energie is een basisbehoefte en een basisrecht. Armoede mag niet leiden tot mensenwaardige levensomstandigheden door een gebrek aan warm water, verwarming of elektriciteit.
Dimensies	
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	2005-2011
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks
Laatst gewijzigd	30/11/2012
Meetmethode	Registratie
Bron data	VREG
Meer informatie	http://www.vreg.be/sites/default/files/rapporten/rapp-2011- 4.pdf

Energiearmoede

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Klanten sociale leverancier elektriciteit	35.994	53.645	52.170	60.026	72.978	77.324	82.012
Actieve budgetmeters elektriciteit	15.901	25.405	34.300	36.059	40.341	41.200	43.999
Actieve stroombegrenzers	3.292	3.743	3.424	2.728	2.509	2.790	1.661
Afgesloten toegangspunten elektriciteit na advies LAC	1.070	749	1.445	1.429	923	1.857	1.165
Klanten sociale leverancier aardgas	24.702	37.948	36.127	41.521	50.721	54.701	58.858
Actieve budgetmeters aardgas	0	0	0	0	4.488	18.190	24.220
Afgesloten toegangspunten aardgas na advies LAC	1.199	1.222	3.335	3.387	3.122	2.836	1.850

Bespreking

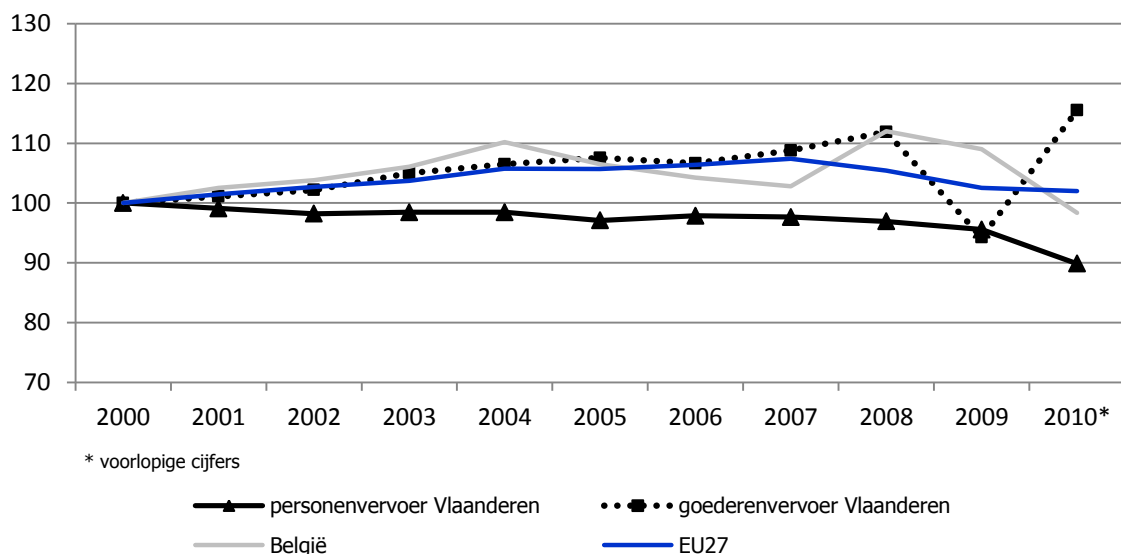
Het aantal huishoudens dat bij een sociale leverancier gas en elektriciteit afneemt, stijgt jaarlijks. Nadat de commerciële leverancier het leveringscontract met een klant heeft opgezegd wegens wanbetaling, is het de netbeheerder die zijn rol als sociale leverancier opneemt. Eind 2011 gaat het om 82.012 huishoudens voor elektriciteit en 58.858 voor aardgas . Dit komt overeen met 3,1% en 3,6% van de huishoudelijke elektriciteits- en gasafnemers.

Iets meer dan de helft van de door de sociale leverancier van elektriciteit beleverde huishoudens (54%) wordt beleverd via een budgetmeter. Het aantal actieve budgetmeters is de voorbije jaren jaar na jaar toegenomen. Sommige gezinnen kiezen immers niet terug te keren naar de commerciële markt uit vrees opnieuw schulden op te bouwen. Via hun budgetmeter willen ze hun energiekost in toom houden. Het aantal actieve aardgasbudgetmeters stijgt met 33% tegenover 2010. Eind 2011 nemen 24.220 gezinnen aardgas af via een budgetmeter (of 1,5% van de huishoudelijke gasafnemers).

Bij wanbetaling bij de sociale leverancier moet een vraag tot afsluiting van een klant voorgelegd worden aan de lokale adviescommissie (LAC) van de gemeente. Het aantal afgesloten toegangspunten na advies van de LAC daalde de voorbije jaren voor aardgas. Dit als gevolg van het toenemende gebruik van aardgasbudgetmeters als alternatief voor afsluiting. Ook voor elektriciteit is er een daling na de forse toename in 2010. Die kwam er na een verandering in de procedure waardoor een aantal afsluitingen die normaal in 2011 plaatsgehad zouden hebben, vervroegd zijn naar 2010. Er wordt gesproken over afgesloten toegangspunten en niet over huishoudens omdat niet geweten is of de toegangspunten ook effectief bewoond zijn.

Indicator	OmiD9-10
Naam	Broeikasgasemissies door goederen- en personenvervoer
Definitie	Vlaanderen: CO ₂ , CH ₄ en N ₂ O emissies uitgedrukt in CO ₂ -equivalenten; België, EU27: alle broeikasgassen uitgedrukt in CO ₂ -equivalenten
Relevantie VSDO	Milieu-impact en emissies ingevolge vervoer beperken.
Dimensies	Vlaanderen: Personenvervoer=wegverkeer en spoor (enkel dieseltreinen); goederenvervoer=wegverkeer, spoor (enkel dieseltreinen) en binnenvaart (geen binnenlandse zeescheepvaart); België, EU27: totale transportsector
Vergelijking ruimte	EU27, België, Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	2000-2010* (2010=voorlopig cijfer)
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks (x-2)
Laatst gewijzigd	29/11/2012
Meetmethode	Berekening op basis van voertuigenpark, afgelegde kilometers en energieverbruik met het model MIMOSA IV
Bron data	VMM-MIRA, Eurostat
Meer informatie	http://www.milieurapport.be/nl/feitencijfers/MIRA-T/sectoren/transport/eco-efficiencie-van-sector-transport-in-vlaanderen/eco-efficiencie-van-transport/

Broeikasgasemissies door goederen- en personenvervoer
(index 2000=100)

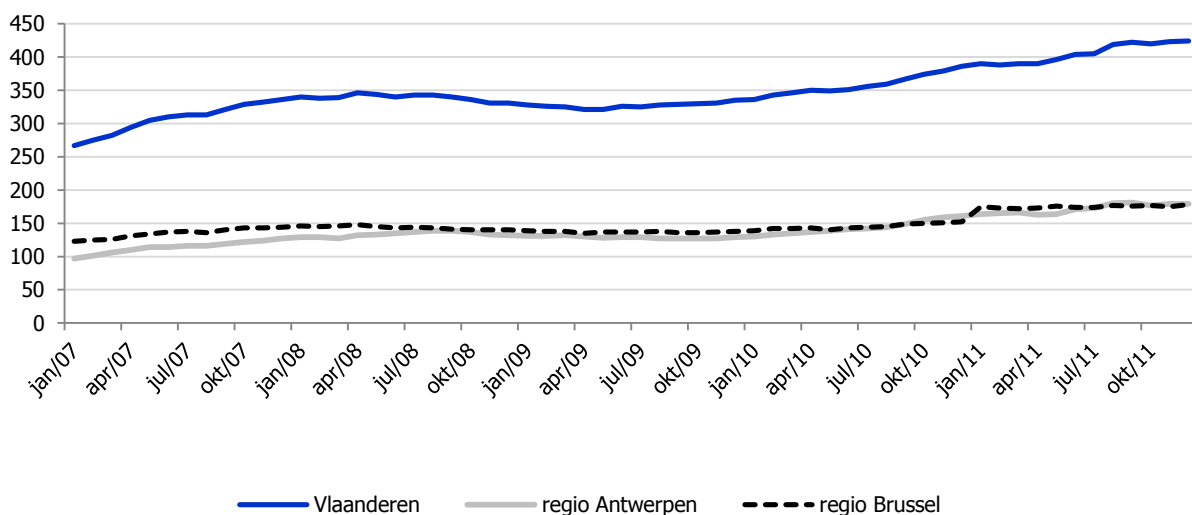
Bespreking

Het stijgende gebruik van energiezuinige wagens en van biobrandstoffen heeft een gunstige invloed op de emissie van broeikasgassen voor het personenvervoer. De broeikasgasemissies van het personenvervoer in Vlaanderen dalen sinds 2000. Hoewel ook vrachtwagens energiezuiniger worden, lag de emissie van broeikasgassen door het goederenvervoer in 2010 beduidend hoger dan in 2000. Enkel in het crisisjaar 2009 was er een daling van de broeikasgasemissies door het goederenvervoer in Vlaanderen.

Europees zijn de totale broeikasgasemissies door transport (personen en goederenvervoer samen) in 2010 nog steeds hoger dan in 2000. Sinds 2008 is er voor EU27 een lichte daling van de emissies. Ook voor België is er sinds 2009 een daling van de totale broeikasgasemissies door transport.

Indicator	OmiD11
Naam	Filezwaarte op het hoofdwegennet
Definitie	Filezwaarte op het hoofdwegennet, per dag (0-24u), voor heel Vlaanderen en de regio's Antwerpen en Brussel. Filezwaarte wordt gedefinieerd als het product tussen de filelengte en de fileduur en dit gesommeerd over alle tijdstippen.
Relevantie VSDO	Mobiliteitstransitie. Files hebben een belangrijke economische kost. Daarnaast zijn ze ook een bijkomende bron van emissies.
Dimensies	
Vergelijking ruimte	Vlaanderen, regio Antwerpen, regio Brussel
Vergelijking tijd	2007-2011
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks
Laatst gewijzigd	29/11/2012
Meetmethode	<p>De basis voor deze berekening zijn de filemeldingen zoals deze in de controlezaal van het verkeerscentrum worden aangemaakt, gevalideerd en uitgestuurd als real time verkeersinformatie. Deze filemeldingen zijn gebaseerd op de metingen van de verkeersdetectoren op de weg (zowel de oudere enkelvoudige lussen en telcamera's als de nieuwere automatische incident detectiecamera's, lussen etc.) en bijkomend meldingen die in de controlezaal binnenkomen via de politie, praatpalen, weggebruikers ...</p> <p>Deze data hebben een veel hogere betrouwbaarheidsgraad dan de voertuigverliesuren en gepresteerde voertuiguren.</p> <p>De filezwaarte houdt rekening met de lengte en de duur van de file maar niet met de snelheid tijdens de file noch met het aantal voertuigen betrokken in de file. Filezwaarte wordt uitgedrukt in kilometeruren. De cijfers betreffen de gemiddelde filezwaarte per dag of per dagdeel en per regio. De gemiddelden worden op maandbasis gerapporteerd waarbij telkens het gemiddelde over de voorbije 12 maanden wordt genomen om zo seizoenschommelingen in de grafieken te vermijden.</p>
Bron data	MVG, dep. mobiliteit en openbare werken, Vlaams verkeerscentrum
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/5477.htm

Filezwaarte op het hoofdwegennet
(product tussen filelengte en fileduur en dit gesommeerd over alle tijdstippen)

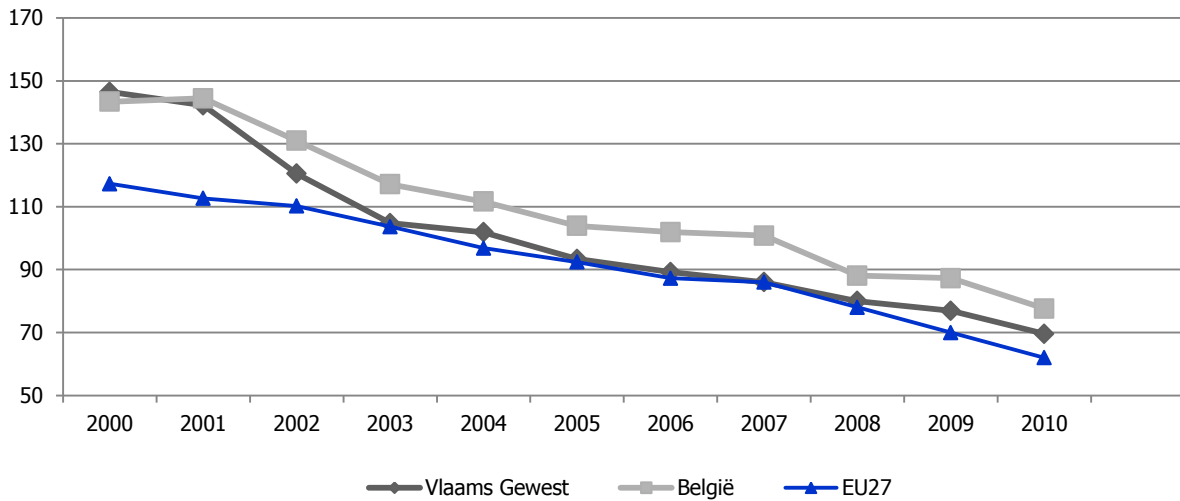

Bespreking

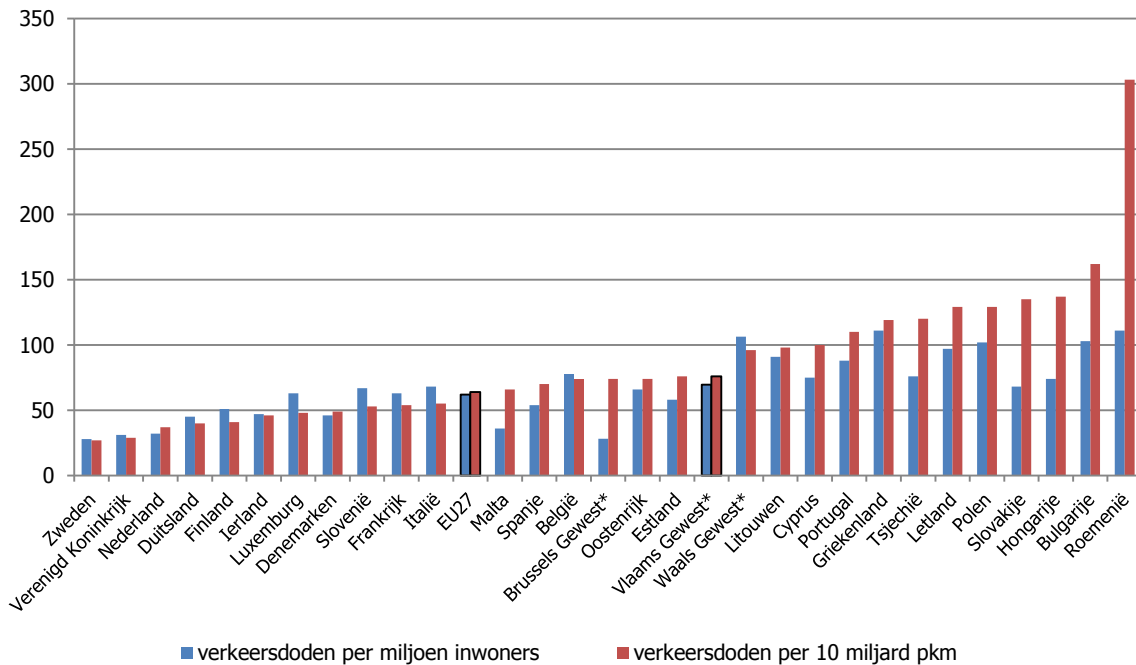
De filezwaarte vertoonde een sterk stijgende trend in 2007. Van midden 2008 tot midden 2009 is er sprake van een daling die wellicht kan toegeschreven worden aan de economische crisis. In 2010 vertoonde de filezwaarte weer een stijgende trend. Ten opzichte van 2007 is de filezwaarte met 18 à 36% toegenomen in 2011, afhankelijk van het dagdeel. Vóór 2010 was de filezwaarte het grootst in de regio Brussel, na 2010 overstijgt de filezwaarte in de regio Antwerpen deze in de Brusselse regio. De grootste stijging doet zich voor tijdens de avondspits in de regio Antwerpen.

Indicator	OmiD12
Naam	Aantal verkeersdoden (doden per miljoen inwoners en per 10 miljard afgelegde personenkm door personenwagens en moto's)
Definitie	Verkeersdoden: som van de doden (zij die ter plaatse overleden) en de dodelijk gewonden (zij die overleden binnen de 30 dagen na de datum van het ongeval).
Relevantie VSDO	Mobiliteit en verkeersveiligheid
Dimensies	
Vergelijking ruimte	EU27, België, Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	Verkeersdoden per miljoen inwoners: 2000-2010; verkeersdoden per 10 miljard pkm: 2006-2010 (2009 Vlaams Gewest)
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks
Laatst gewijzigd	29/11/2012
Meetmethode	Registratie van verkeersongevallen door de politie
Bron data	ADSEI, Europese Commissie DG MOVE
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/4241.htm http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/4236.htm http://ec.europa.eu/transport/road_safety/specialist/statistics/care_reports_graphics/index_en.htm

Aantal verkeersdoden
(per miljoen inwoners)

Aantal verkeersdoden in 2010*
(per miljoen inwoners en per 10 miljard pkm)

* cijfers 2009

Bespreking

Het aantal verkeersdoden in Vlaanderen is met 52% afgenomen tussen 2000 en 2010. Toch blijft in 2010 het aantal verkeersdoden per miljoen inwoners boven het Europees gemiddelde. Omgerekend naar verkeersdoden per 10 miljard personenkilometers kennen Vlaanderen en EU27 respectievelijk 76 en 71 verkeersdoden in 2009. Voor 2010 zijn nog geen cijfers beschikbaar voor het aantal verkeersdoden per 10 miljard personenkilometers in Vlaanderen.

Indicator	OmiD13
Naam	Energieprestatiepeil
Definitie	Spreiding van het gerealiseerde energiepeil bij nieuwbouwwoningen, per aanvraagjaar van de stedenbouwkundige vergunning.
Relevantie VSDO	Het energieprestatiepeil is een indicatie voor het energieverbruik van een woning (zie ook de Europese energieprestatierichtlijn van 2002: Richtlijn 2002/91/EG). Dit heeft betrekking op de economische dimensie van het wonen en bouwen via onder andere de kost voor isolatie tegenover de baten door jaarlijks minder energieverbruik. Indirect dragen energiezuinige woningen gunstig bij voor milieukwaliteit door bijvoorbeeld lagere emissies bij een lagere energievraag.
Dimensies	
Vergelijking ruimte	Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	2006-2010
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks
Laatst gewijzigd	30/11/2012
Meetmethode	Administratieve databank: EPB-aangiftes
Bron data	VEA
Meer informatie	http://www.energiesparen.be/vlaamsnieuwbouw http://www.energiesparen.be/epb/energieprestatieregelgeving

Gerealiseerde energiepeil van nieuwbouwwoningen
(spreiding, in %)

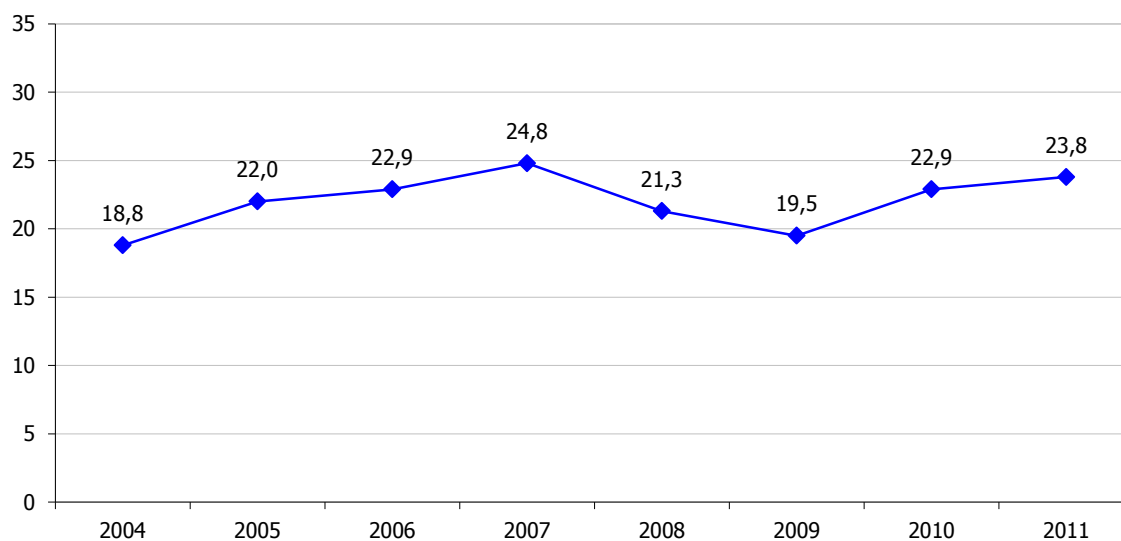
E-peil	2006	2007	2008	2009	2010
E > E100	3,5	0,2	0,1	0,0	0,0
E80 < E ≤ E100	65,3	55,4	45,3	33,4	0,2
E60 < E ≤ E80	26,7	36,5	39,7	42,6	63,9
E40 < E ≤ E60	3,7	6,5	11,6	17,8	25,2
E ≤ E40	0,8	1,4	3,2	6,2	10,7

Bespreking

Het gemiddelde energieprestatiepeil van een nieuwbouwwoning is de laatste jaren sterk verbeterd. Het E-peil is een indicator voor de totale energieprestatie van de woning. De waarde wordt berekend door onder meer rekening te houden met de compactheid van de woning, de thermische isolatie, de luchtdichtheid, de ventilatie, de verwarmingsinstallatie en de oriëntatie van de woning. Hoe lager het E-peil, hoe energiezuiniger de woning. Pas sinds 2010 is E80 de verplichte maximumnorm en voldeed 99,8% van de bouwers aan die norm. De groep bouwers die een lage energiewoning bouwen, met een E-peil tussen E40 en E60 of nog lager dan E40, neemt overigens jaar na jaar toe. Uitgesplitst per bouwvorm is te zien dat het gemiddelde E-peil iets sterker daalt bij vrijstaande woningen dan bij de rijwoningen en halfopen woningen.

Indicator	OmiD14
Naam	Problematische woonsituatie
Definitie	Percentage van de bevolking dat leeft in een woning met 1 of meer van volgende problemen: gebrek aan elementair comfort (bad of douche, warm stromend water, een toilet met waterspoeling in de woning zelf), gebrek aan ruimte (minder dan 1 kamer per lid van het gezin) of minstens 1 van 4 mogelijke structurele problemen (lekkend dak, geen adequate verwarming, schimmel en vocht, rottende ramen en deuren).
Relevantie VSDO	Deze indicator geeft informatie over het woon- en bouwsysteem vanuit het bewonersperspectief. Een vergelijking van de problematische woonsituatie in functie van inkomen geeft ook indicaties over sociale (on)gelijkheid.
Dimensies	Volgende dimensies zijn mogelijk: geslacht, leeftijd, huishoudtype, statuut woning (eigenaar/huurder), activiteitstatus, nationaliteit, onderwijsniveau, werkintensiteit en inkomen (kwintielverdeling).
Vergelijking ruimte	De EU-SILC-enquête maakt normaal gezien vergelijkingen met het Waalse Gewest, België als geheel en de EU27-landen mogelijk. Bij deze indicator zijn echter enkel vergelijkbare cijfers beschikbaar voor het Waalse Gewest en België als geheel.
Vergelijking tijd	De EU-SILC-enquête werd opgestart in 2004 en daarna jaarlijks herhaald. De meest recente cijfers zijn afkomstig van SILC 2011 en hebben betrekking op de situatie op het moment van de bevraging (midden 2011).
Frequentie en stiptheid	De tijdigheid is strikt bepaald via Verordening (EG) nr. 1177/2003 van 16 juni 2003. De data van het transversale gedeelte verstrekken de lidstaten voor enquêtejaar N bij voorkeur binnen elf maanden na de gegevensverzameling aan Eurostat. De uiterste termijn is 30 november van jaar N+1 voor lidstaten waar de gegevens via doorlopende enquêtes of aan de hand van registers op het eind van jaar N worden verzameld en 1 oktober van jaar N+1 voor de overige lidstaten. De data van het longitudinale gedeelte verstrekken de lidstaten voor eind maart van jaar N+2.
Laatst gewijzigd	30/11/2012
Meetmethode	Survey
Bron data	ADSEI en Eurostat
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sqml/largereeksen/1319.htm http://statbel.fgov.be/silc/ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/income_social_inclusion_living_conditions/data/main_tables

Problematische woonsituatie
(in % van de bevolking)

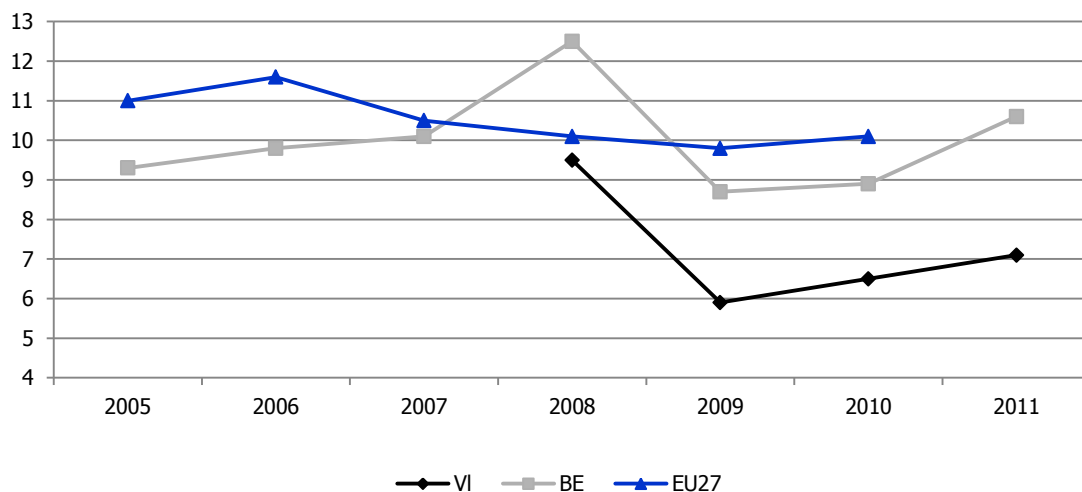
Bespreking

Meer dan een vijfde van de bevolking in het Vlaamse Gewest leeft in een huis met twee of meer structurele problemen, een gebrek aan basiscomfort of een gebrek aan ruimte. Dat aandeel is na een daling tussen 2007 en 2009 weer gestegen. Het Vlaamse Gewest scoort wel beter dan het Waalse Gewest (37%) en België als geheel (30%). Vergelijkbare cijfers voor de andere EU-lidstaten zijn niet beschikbaar.

Een slechte huisvestingssituatie komt vaker voor bij alleenstaande ouders, grote gezinnen, huurders, werklozen en andere niet-actieven, niet-EU-burgers, gezinnen met kinderen waarin niet of slechts beperkt wordt gewerkt en personen uit het laagste inkomenskwintiel.

Indicator	OmiD15
Naam	Woonquote
Definitie	Percentage van de bevolking dat leeft in een huishouden met een totale huisvestingskost (huur of afbetaling van de lening, verzekeringen, verplichte lasten, regulier onderhoud en herstellingen, belastingen en nutsvoorzieningen) groter dan 40% van het huishoudinkomen. Subsidies worden afgetrokken van de woonuitgaven.
Relevantie VSDO	Deze indicator geeft economische informatie over het woon- en bouwsysteem vanuit het bewonersperspectief. Een vergelijking van de woonquote geeft ook indicaties over de betaalbaarheid van wonen.
Dimensies	Opdeling naar eigendomstatuut van de woning (eigenaar/huurder)
Vergelijking ruimte	De EU-SILC-enquête maakt vergelijkingen met het Waalse Gewest, België als geheel en de EU27-landen mogelijk
Vergelijking tijd	De EU-SILC-enquête werd opgestart in 2004 en daarna jaarlijks herhaald. Vergelijkbare cijfers over de woonquote zijn pas beschikbaar vanaf 2008. De meest recente cijfers zijn afkomstig van SILC 2011 en hebben betrekking op de inkomens van 2010.
Frequentie en stiptheid	De tijdigheid is strikt bepaald via Verordening (EG) nr. 1177/2003 van 16 juni 2003. De data van het transversale gedeelte verstrekken de lidstaten voor enquêtejaar N bij voorkeur binnen elf maanden na de gegevensverzameling aan Eurostat. De uiterste termijn is 30 november van jaar N+1 voor lidstaten waar de gegevens via doorlopende enquêtes of aan de hand van registers op het eind van jaar N worden verzameld en 1 oktober van jaar N+1 voor de overige lidstaten. De data van het longitudinale gedeelte verstrekken de lidstaten voor eind maart van jaar N+2.
Laatst gewijzigd	30/11/2012
Meetmethode	Survey
Bron data	ADSEI en Eurostat
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sqml/largereeksen/1319.htm http://statbel.fgov.be/silc/ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/income_social_inclusion_living_conditions/data/main_tables

Woonquote
(in % van de bevolking)

Bespreking

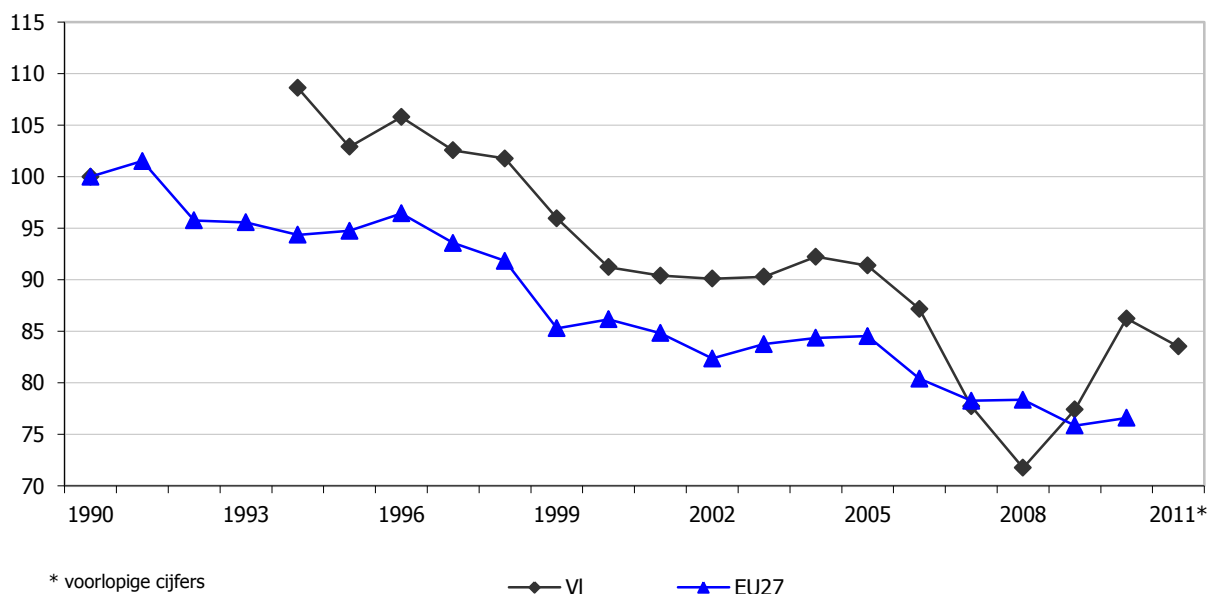
De woonquote is het percentage van de bevolking dat leeft in een huishouden met een totale huisvestingskost (huur of afbetaling van de lening, verzekeringen, verplichte lasten, regulier onderhoud en herstellingen, belastingen en nutsvoorzieningen) groter dan 40% van het huishoudinkomen.

In 2011 leeft 7% van de bevolking in het Vlaamse Gewest in een huishouden met een woonquote van meer dan 40%. Het aandeel personen met een te hoge woonquote is na een daling tussen 2009 en 2010 terug licht aan het stijgen. Vlaanderen telt wel nog een relatief laag aandeel van de bevolking met betaalbaarheidsproblemen voor wonen vergeleken met België en EU27.

Er is in Vlaanderen wel een opmerkelijk verschil tussen leden van een huishouden dat eigenaar is van de woning waarin het woont en leden van een huishouden dat de woning huurt. Bij de huurders ligt het aandeel personen met een te hoge woonquote op 20%, bij de eigenaars op amper 3% (cijfers voor 2010).

Indicator	OmiD16
Naam	Energiegebruik in de landbouw
Definitie	De externe energie gebruikt in de landbouw bestaat enerzijds uit directe energie voor de verwarming en verlichting van serres en stallen en voor de brandstof van trekkers en landbouwmachines en anderzijds uit indirecte energie voor de aanmaak van de intermediaire verbruiksgoederen (meststoffen, krachtvoeder,...). Deze indicator behandelt enkel de directe energie.
Relevantie VSDO	Energiegebruik in de landbouw geeft informatie over economische aspecten van de voedselproductie. Daarnaast is deze indicator een indirecte indicatie voor de energie- en CO ₂ -impact van ons voedsel.
Dimensies	
Vergelijking ruimte	EU27, Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	1990-2011
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks
Laatst gewijzigd	3/12/2012
Meetmethode	Berekening op basis van de Vlaamse energiebalans
Bron data	Energiebalans Vito, Eurostat
Meer informatie	http://www.milieurapport.be/nl/feitencijfers/MIRA-T/sectoren/landbouw/gebruik-van-grondstoffen-in-de-landbouw/energiegebruik-in-de-landbouw/ http://www.emis.vito.be/energiebalans-vlaanderen

Energiegebruik in de landbouw
(index 1990=100)

Bespreking

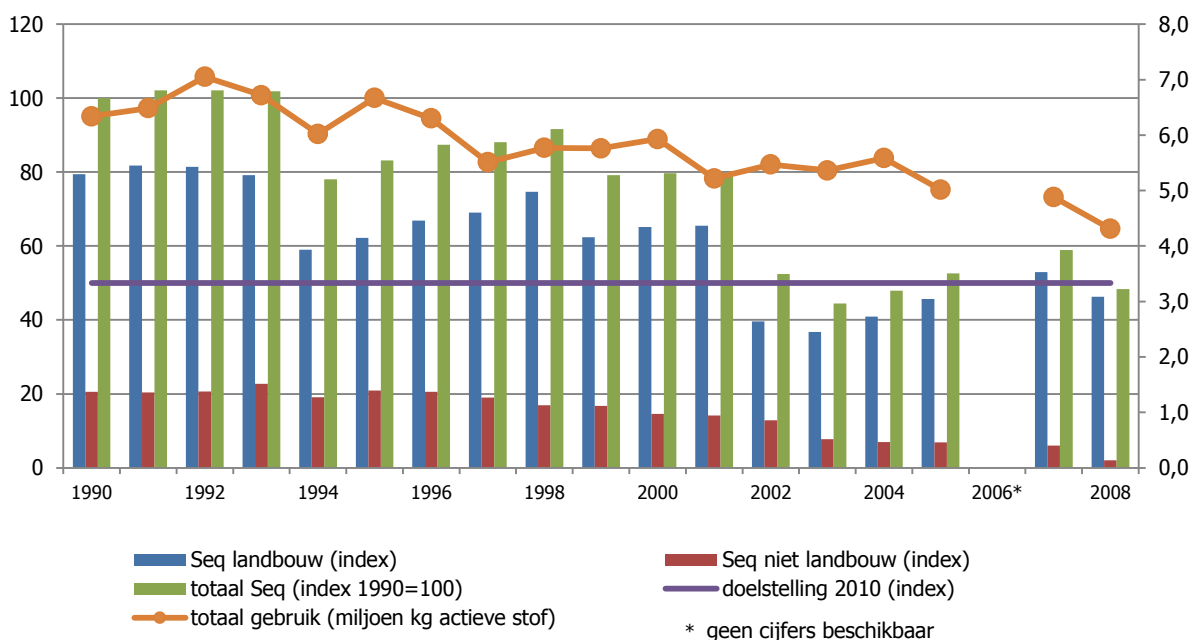
De landbouw, inclusief zeevisserij, bosbouw en groenvoorziening, gebruikte 30 PJ energie in 2011, tweederde hiervan wordt gebruikt in de glastuinbouw.

Sinds 2008 stijgt het energiegebruik door een verdubbeld gebruik van aardgas in de glastuinbouw. Dit door een sterke toename van WKK-installaties die deels ook elektriciteit produceren voor het net. Deze elektriciteit wordt dus niet door de glastuinbouw gebruikt. Dit geeft een verschuiving van het verbruik van de transformatiesector naar de landbouwsector.

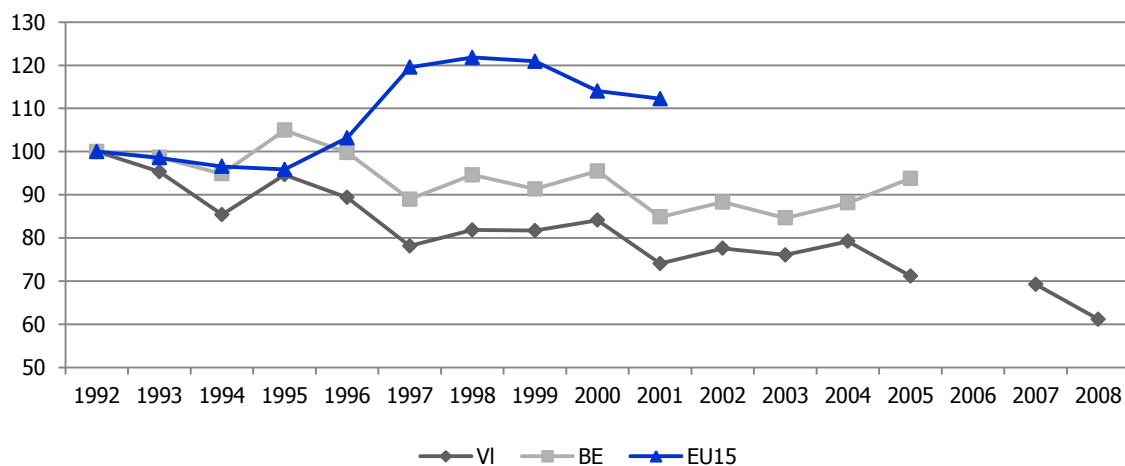
Er doet zich ook een opmerkelijke evolutie naar 'schonere' energiebronnen voor, vooral in de glastuinbouw. Zo is het gebruik van aardgas sinds 1990 verelvoudigd en dit ten koste van het gebruik van steenkool en zware stookolie. Sinds 2005 doet ook biomassa als hernieuwbare energiebron zijn intrede in de landbouw. Deze brandstof wordt ingezet in de glastuinbouw.

Indicator	OmiD17
Naam	Druk door gewasbescherming
Definitie	Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, uitgedrukt als de som van de verspreidingsequivalenten (Seq) van gewasbeschermingsmiddelen en als hoeveelheid actieve stof (miljoen kg)
Relevantie VSDO	Gewasbeschermingsmiddelen zijn onderdeel van het huidig voedingssysteem en hebben een belangrijke invloed vanwege hun ecotoxiciteit, mogelijke bioaccumulerende eigenschappen (opslag in de voedselketen) en hormoonverstorende effecten.
Dimensies	
Vergelijking ruimte	EU15, België, Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	Vlaanderen: 1990-2008; België: 1992-2005; EU-15: 1992-2001
Frequentie en stiptheid	
Laatst gewijzigd	23/11/2012
Meetmethode	Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen wordt geschat op basis van verkoopcijfers van de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu. De druk op het waterleven door gewasbescherming is de som van de jaarlijkse verspreidingsequivalenten per gewasbeschermingsmiddel in en buiten de landbouw. Deze indicator geeft een maat voor de risico's voor het waterleven verbonden aan het gebruik. Daartoe wordt de jaarlijks verkochte hoeveelheid per gewasbeschermingsmiddel gewogen naar toxiciteit voor waterorganismen en verblijftijd in het milieu.
Bron data	VMM-MIRA, Eurostat
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/960.htm http://www.milieurapport.be/nl/feitencijfers/MIRA-T/milieuthemas/verspreiding-van-bestrijdingsmiddelen/gebruik-van-bestrijdingsmiddelen/gebruik-van-gewasbeschermingsmiddelen/ http://www.milieurapport.be/nl/feitencijfers/MIRA-T/milieuthemas/verspreiding-van-bestrijdingsmiddelen/druk-op-oppervlaktewater-door-bestrijdingsmiddelen/druk-op-het-waterleven-door-gewasbescherming-(seq)/

Druk op waterleven door gewasbescherming, in het Vlaams Gewest

Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, actieve stof (index 1992=100)

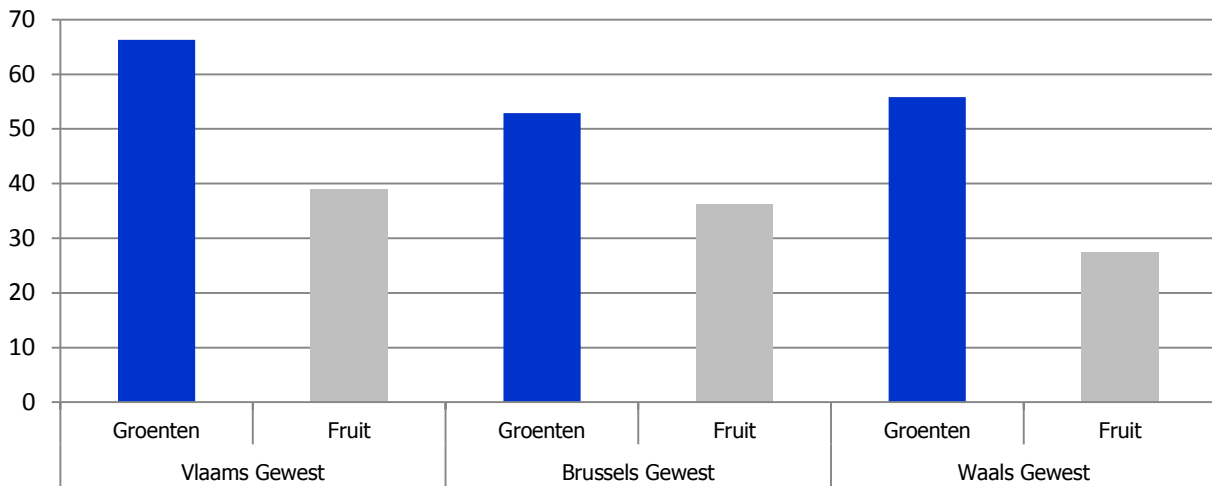
Bespreking

Sinds 1990 is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in Vlaanderen geleidelijk gedaald. De druk op het waterleven is sterker gedaald dan het totale gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Naast een daling van het totale gebruik, zijn er federale verordeningen om de meest toxische middelen te verbieden. In de daling van 2001 naar 2002 speelt het verbod op lindaan (insecticide) bijvoorbeeld een belangrijke rol. Het recente verbod op paraquat (herbicide) is de belangrijkste oorzaak van de daling naar 2008.

Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in België heeft een gelijkaardig verloop als in Vlaanderen. In het laatst beschikbare jaar, 2005, stijgt het gebruik echter terug. In de EU-15 lag het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in 2001 nog altijd 10% boven het niveau van 1990.

Indicator	OmiD18
Naam	Consumptie groenten en fruit
Definitie	Aandeel van de bevolking dat minstens 200 gram groenten of 2 porties fruit per dag eet, in %.
Relevantie VSDO	Deze indicator geeft informatie over het voedingsstelsel vanuit het consumptieperspectief. Een evenwichtige voeding, zoals aangegeven door de aanbevelingen van de actieve voedingsdriehoek, is een essentieel onderdeel van de voedingstransitie.
Dimensies	Groenten, fruit
Vergelijking ruimte	3 gewesten
Vergelijking tijd	2008
Frequentie en stiptheid	Om de 4 jaar
Laatst gewijzigd	5/12/2012
Meetmethode	Enquête
Bron data	Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid (WIV), Gezondheidsenquête
Meer informatie	http://www.iph.fgov.be/epidemiologie/epinl/index4.htm http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/1091.htm

Consumptie groenten en fruit
(2008, in %)

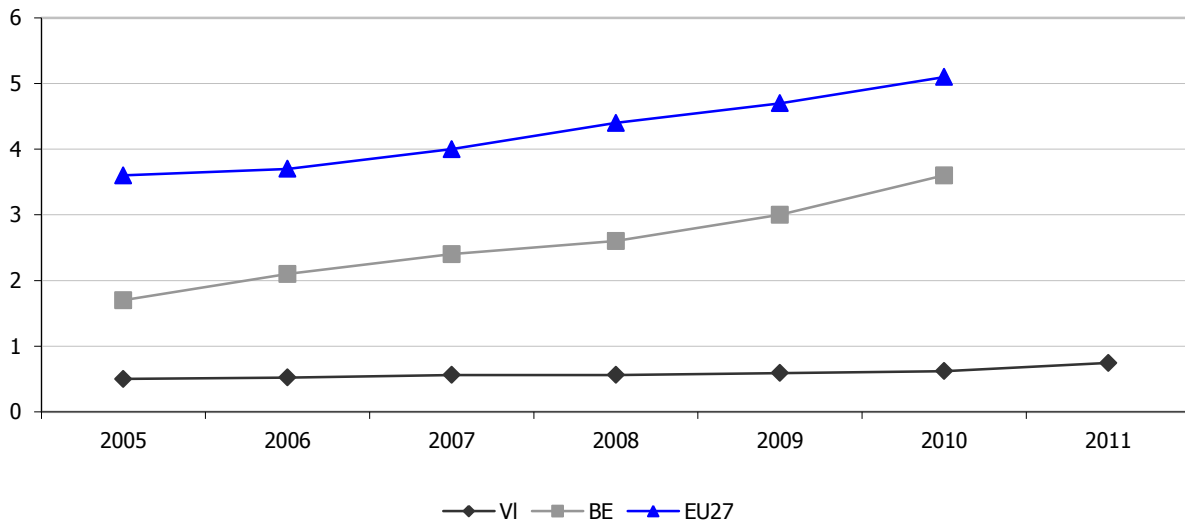
Bespreking

In 2008 gaf 39% van de Vlamingen aan minstens 2 porties fruit per dag te eten. Vooral vrouwen en hogeropgeleiden consumeerden dagelijks voldoende fruit. Het aandeel mensen dat 2 porties fruit per dag at, lag significant lager in het Waalse Gewest dan in de 2 andere gewesten.

In 2008 consumeerde 66% van de Vlamingen minstens 200 gram groenten per dag. Er was nauwelijks verschil tussen mannen en vrouwen. De geconsumeerde hoeveelheid groenten per dag varieerde weinig in functie van het opleidingsniveau. Het percentage mensen dat minstens 200g groenten per dag at, was significant hoger in het Vlaamse Gewest.

Indicator	OmiD19
Naam	Areaal biologische landbouw
Definitie	Aandeel biologische oppervlakte in de totale oppervlakte cultuurgrond. Het biologisch areaal omvat ook landbouwareaal in omschakeling naar biologische teelt.
Relevantie VSDO	Biologische landbouw is een milieuvriendelijke productiemethode die veel aandacht besteedt aan de samenhang tussen plant, dier, mens en omgeving. In de biologische landbouw staan bodemvruchtbaarheid en milieu centraal. Een ruime vruchtwisseling, gebruik van groenbemesters en organische bemesting zijn typische kenmerken. In de veeteelt ligt de nadruk op dierenwelzijn, preventieve gezondheidszorg en biologisch geteeld veevoeder. Het gebruik van chemisch-synthetische bestrijdingsmiddelen, kunstmest, chemische toevoegingen in veevoeder, groeistimulatoren, hormonen en genetisch gemodificeerde organismen (GGO's) zijn strikt verboden in het areaal biologische landbouw.
Dimensies	Areaal en areaal in omschakeling
Vergelijking ruimte	EU27, België, Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	2005-2011
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks
Laatst gewijzigd	3/12/2012
Meetmethode	Registratie
Bron data	Departement Landbouw en Visserij, afdeling Monitoring en Studie (AMS), Eurostat
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/1870.htm http://lv.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?id=2122

Areaal biologische landbouw
(in % van de totale oppervlakte cultuurgrond)

Bespreking

In 2011 groeit het Vlaamse biologische areaal met 19% en bedraagt het in totaal 4.563 hectare. Dat is 0,7% van het totale Vlaamse landbouwareaal. Het aandeel van het areaal in omschakeling hierin bedraagt 30%, waardoor er nog potentieel is om verder te groeien.

De groei van het areaal heeft vooral betrekking op grasland (+44%). Het groenteareaal nam toe met 31%. Daartegenover nam het areaal akkerbouwgewassen af met 14% en het areaal fruit met 4%.

Eind 2011 waren er 282 biologische producenten actief, 26 meer dan in 2010. Het aantal stopzettingen bleef beperkt tot twee bedrijven. 33% van het areaal is in handen van 9 grote bedrijven.

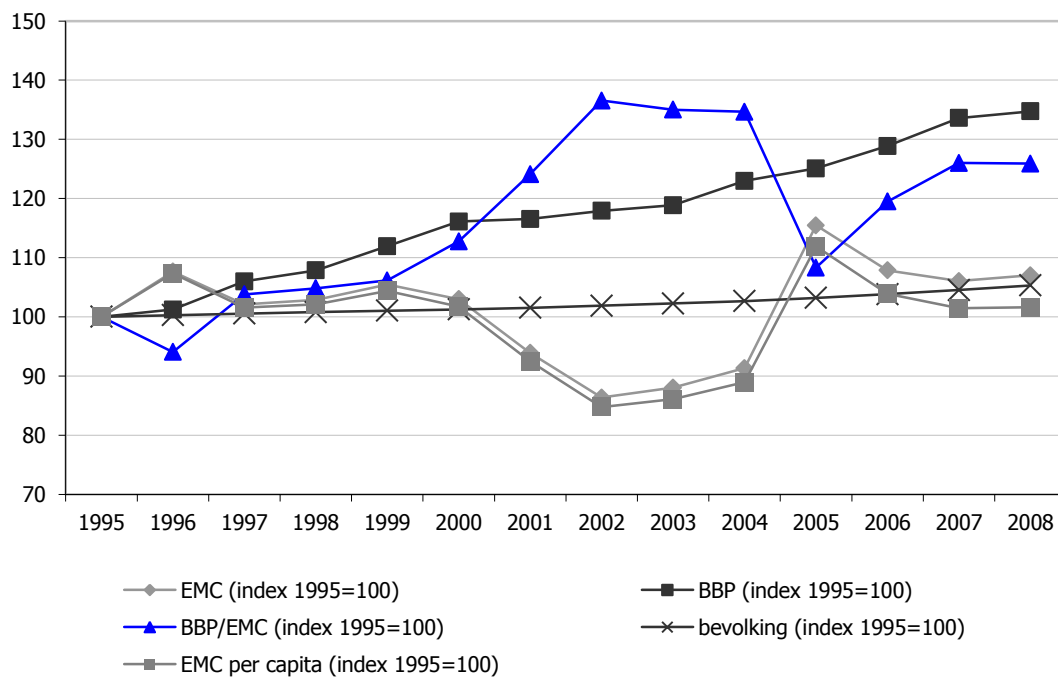
De totale bestedingen aan bioproducten in België bedroegen 435 miljoen euro in 2011, 3% meer dan in 2010 (in 2010 was er nog een stijging van 20% tegenover 2009). 89% van de Belgische gezinnen kocht vorig jaar een bioproduct. 18% van de gezinnen zijn frequente biokopers en zij verrichten 77% van alle biobestedingen. Het marktaandeel bio bedraagt 1,4% (voeding + niet-voeding). Het aandeel van speciaalzaken en natuurvoedingswinkels groeide de voorbije jaren maar lijkt nu te stabiliseren rond de 30%. De klassieke supermarkt blijft het grootste kanaal met 47% en won, na een dip in 2010, vorig jaar terug marktaandeel. De kleinere kanalen zoals hard discount en de rechtstreekse verkoop groeiden vorig jaar en hebben elk zo'n 5% van de bioverkoop in handen. Biologische producten zijn gemiddeld een derde duurder dan gangbare producten.

In 2010 kende het Europees biologisch areaal een groei met 7% en bedroeg 9,2 miljoen hectare. Op basis van 20 landen waarvoor Eurostat-gegevens beschikbaar zijn, stelt men vast dat het areaal in omschakeling en het biologisch areaal blijven toenemen, wat aantoont dat de biosector zal blijven groeien. Het Verenigd Koninkrijk en de Zuid-Europese landen kenden daarentegen een stabilisatie en zelfs daling van hun areaal.

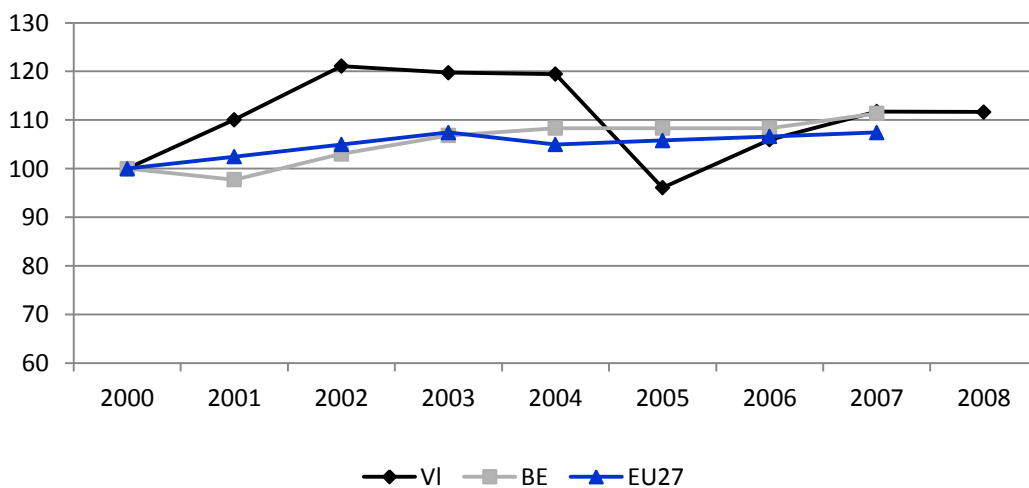
In Oostenrijk bereikte het areaal een aandeel van 17% in het totale landbouwareaal. In termen van aandeel wordt Oostenrijk gevolgd door Zweden (14%) en Tsjechië (13%). Dat is ver boven het gemiddeld Europees aandeel van 5,1%.

Indicator	OmiD20
Naam	Materiaalproductiviteit: BBP t.o.v. Eigen Materialen Consumptie (EMC) en EMC per capita
Definitie	Eigen Materialen Consumptie (EMC): dit zijn grondstoffen die tijdens productie- en consumptieprocessen in een land omgezet worden in afval en emissies of in goederen en infrastructuur. Export is er niet in opgenomen (EMC = DMI - export). Materiaalproductiviteit: hoeveelheid economische welvaart die gecreëerd wordt per eenheid grondstoffen die wordt ingezet in de economie. Dit is een maat voor de eco-efficiëntie.
Relevantie VSDO	Deze indicator geeft informatie over het gebruik en omzetten van materialen. Een stijgende materiaalefficiëntie, een ontkoppeling tussen economische groei en materiaalgebruik, is essentieel voor de materialen transitie. Daarnaast is de EMC een proxy voor de milieudruk die veroorzaakt wordt door het materiaalgebruik in de eigen economie.
Dimensies	
Vergelijking ruimte	EU27, België, Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	1995-2008 (Vlaams Gewest), 2000-2007 (België, EU27)
Frequentie en stiptheid	Onregelmatig
Laatst gewijzigd	23/11/2012
Meetmethode	Als methode wordt 'material flow analysis' gebruikt. De indicatoren worden berekend door de massa van verschillende materiaalstromen op te tellen. In het overgrote deel van de gevallen ging het om jaarlijkse tellingen. Voor de EMC is het belangrijk te weten dat in 2003 de methodologie voor de berekening van de regionale handelsstatistieken is gewijzigd. Zo wordt de export nu aan een gewest toegewezen op basis van de plaats van laatst gerealiseerde toegevoegde waarde van het geëxporteerde goed. De verdeling was voorheen gebaseerd op de identiteit van de eigenaar van de goederen. Hierdoor stijgt het Vlaams aandeel in de Belgische export met 5 à 6%.
Bron data	VMM-MIRA, HERMREG, SVR, Eurostat
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/2745.htm

Materiaalproductiviteit Vlaams Gewest
(index 1995 = 100)

Materiaalproductiviteit, BBP/EMC
(index 2000=100)

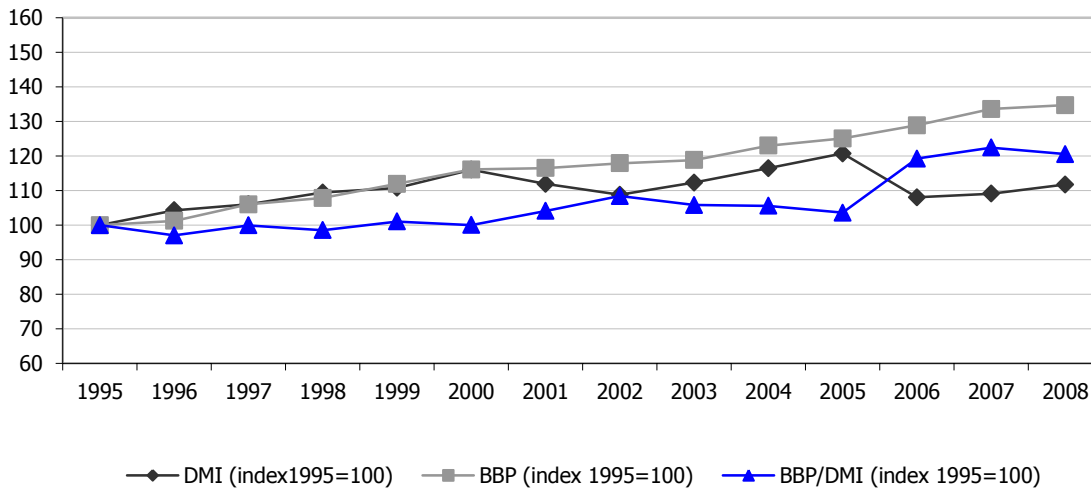

Bespreking

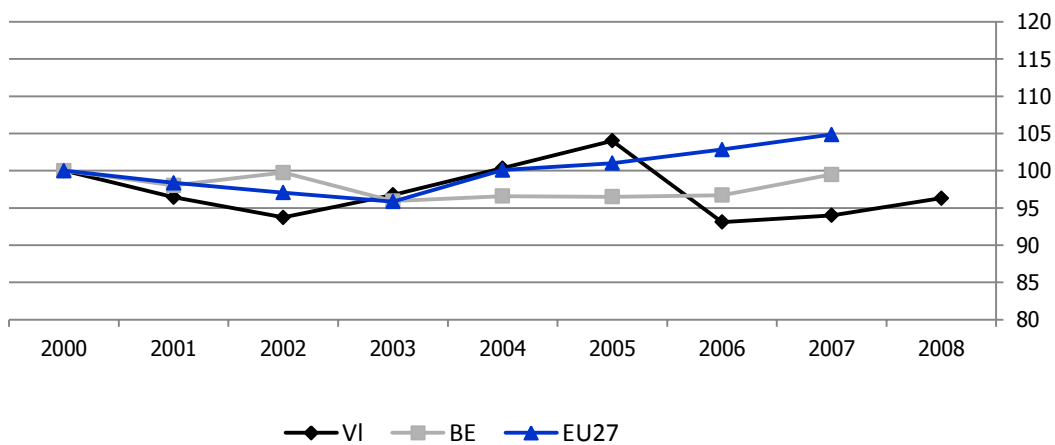
Tussen 1995 en 2002 nam de materiaalproductiviteit sterk toe in Vlaanderen. Daarna bleef deze enkele jaren stabiel om in 2005 sterk af te nemen door de toename van de Eigen Materialen Consumptie. De laatste jaren neemt de EMC terug af waardoor de materiaalproductiviteit weer toeneemt. Zowel in België als in de EU27 is de materiaalproductiviteit tussen 2000 en 2007 geleidelijk aan toegenomen.

Indicator	OmiD21
Naam	Materiaalproductiviteit: Directe Materialen Input (DMI) en BBP t.o.v. DMI
Definitie	Directe Materialen Input: de totale hoeveelheid materialen die wordt ingezet in de economie. Het omvat zowel materialen die in een land verbruikt worden als de materialen die geëxporteerd worden. Materiaalproductiviteit: hoeveelheid economische welvaart die gecreëerd wordt per eenheid grondstoffen die wordt ingezet in de economie. Dit is een maat voor de eco-efficiëntie.
Relevantie VSDO	Stijgende materiaalefficiëntie: ontkoppeling tussen economische groei en materiaalgebruik. Ontginning van grondstoffen kan leiden tot uitputting van schaarse voorraden. De ontginning en de verdere verwerking leidt ook tot milieuschade. Vroeg of laat komen de grondstoffen opnieuw in het milieu terecht, in de vorm van afvalstoffen en emissies.
Dimensies	
Vergelijking ruimte	EU27, België, Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	1995-2008 (Vlaams Gewest), 2000-2007 (België, EU27)
Frequentie en stiptheid	Onregelmatig
Laatst gewijzigd	25/11/2012
Meetmethode	Als methode wordt material flow analysis gebruikt. De indicatoren worden berekend door de massa van verschillende materiaalstromen op te tellen. In het overgrote deel van de gevallen ging het om jaarlijkse tellingen.
Bron data	VMM-MIRA, HERMREG, NBB, Eurostat
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/2745.htm

Materiaalproductiviteit Vlaams Gewest
(index 1995=100)

Directe materialen input (DMI)
(index 2000=100)

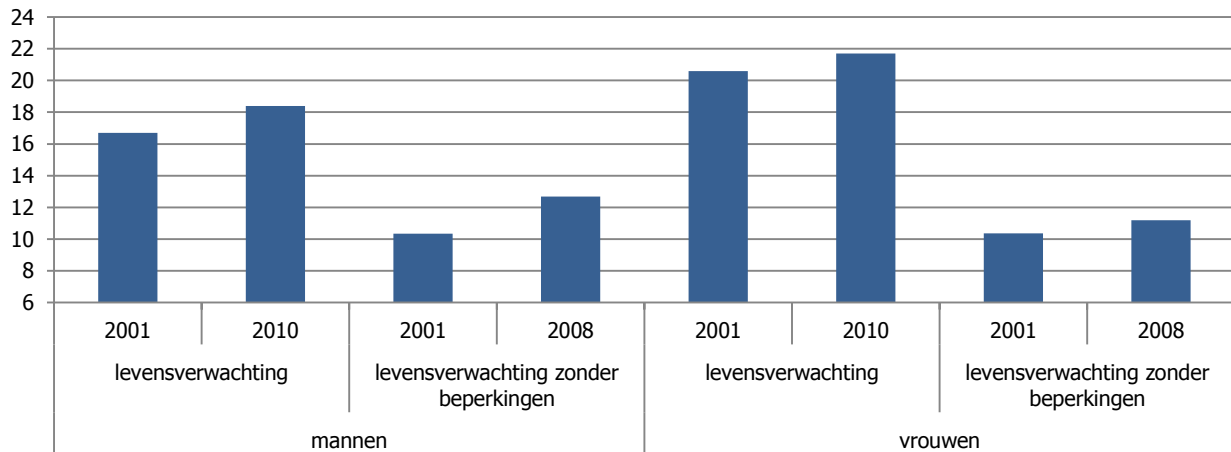
Bespreking

Tussen 1995 en 2008 vertoont de Directe Materialen Input een schommelend verloop, met een stijgende tendens. De stijging is wel minder uitgesproken dan de stijging van het BBP. Daardoor kunnen we voor Vlaanderen spreken van een relatieve ontkoppeling tussen DMI en BBP. Er is echter geen systematische verbetering van de materiaalproductiviteit van de economie.

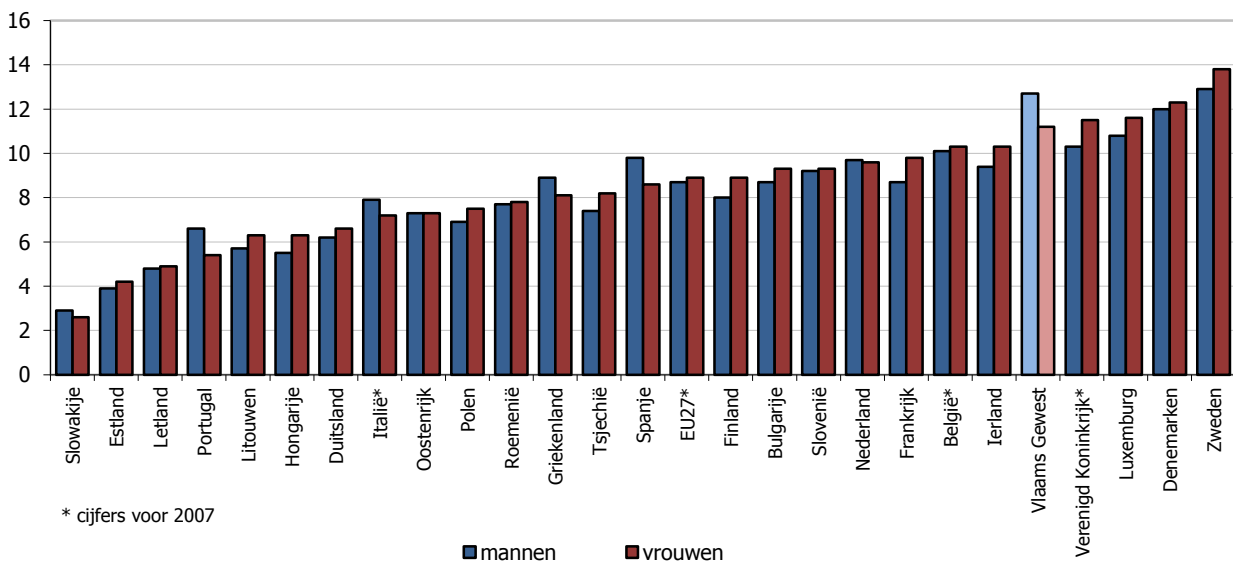
De verschillen in toename van DMI tussen Europa 27, België en het Vlaamse Gewest worden groter. Vlaanderen kent tussen 2006 en 2008 een lagere aangroei (kleiner dan 100 met index 2000=100).

Indicator	OmiD22
Naam	Levensverwachting zonder beperkingen op 65-jarige leeftijd
Definitie	Voor wat de beperkingen betreft, is informatie gebruikt afkomstig van de volgende vraag in de Gezondheidsenquête: "Bent u, vanwege een gezondheidsprobleem, sinds 6 maanden of langer beperkt in activiteiten die mensen gewoonlijk doen?" (Ja, erg beperkt; Ja, beperkt; Neen, niet beperkt)
Relevantie VSDO	Deze indicator geeft een genuanceerd beeld van de algemene levenskwaliteit van de bevolking. Daarnaast verwijst de indicator ook naar meer diffuse maatschappelijke processen die inspelen op de gezondheid, zoals de levensomgeving, consumptiepatronen, milieudruk, enzovoort.
Dimensies	
Vergelijking ruimte	EU27, België, Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	2001, 2008 en 2010
Frequentie en stiptheid	Vierjaarlijks
Laatst gewijzigd	5/12/2012
Meetmethode	Schatting op basis van gegevens uit de Gezondheidsenquêtes.
Bron data	WIV, Eurostat
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/4371.htm http://www.zorg-en-gezondheid.be/Cijfers/Sterftecijfers/Algemene-sterftecijfers/Levensverwachting/

Levensverwachting en levensverwachting zonder beperkingen op 65-jarige leeftijd
(Vlaams Gewest, in jaren)

Levensverwachting zonder beperkingen op 65-jarige leeftijd
(2008, in jaren)

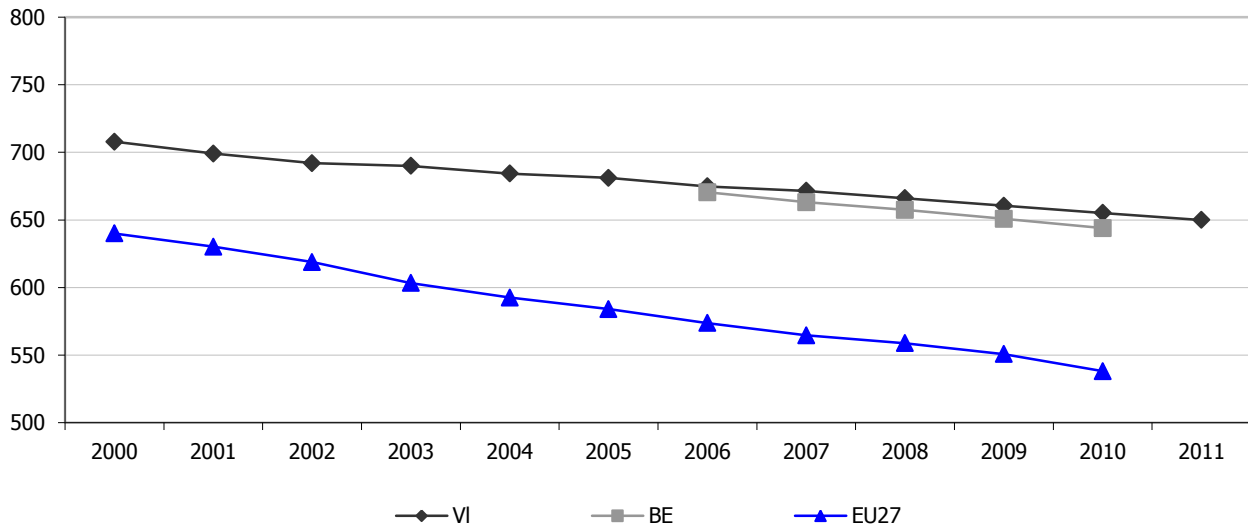
Bespreking

De indicator is een maat voor het aantal verwachte jaren zonder beperkingen (in goede gezondheid) dat een man/vrouw heeft op de leeftijd van 65 jaar. De levensverwachting van de Vlamingen op 65 jaar neemt toe en ook de levensverwachting zonder beperkingen op 65 stijgt. Vrouwen hebben op 65 jaar nog een levensverwachting zonder beperkingen van 11,2 jaar, mannen van 65 leven doorgaans nog 12,7 jaar zonder beperkingen.

De cijfers voor het Vlaamse Gewest zijn gebaseerd op andere gegevensbronnen (de Gezondheidsenquête van het WIV) dan de Eurostatcijfers (de SILC-enquête). De internationale vergelijking is dus indicatief.

Indicator	OmiD23a
Naam	Aanbod: ziekenhuisbedden per 100.000 inwoners
Definitie	Evolutie van het aantal algemene en psychiatrische ziekenhuisbedden, per 100.000 inwoners.
Relevantie VSDO	Deze indicator heeft betrekking op het verzekeren van een toegankelijke, kwaliteitsvolle en betaalbare gezondheidszorg.
Dimensies	
Vergelijking ruimte	EU27, België, Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	2000-2011
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks
Laatst gewijzigd	3/12/2012
Meetmethode	Registratie
Bron data	WVG, Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid, Eurostat
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/5627.htm http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/en/hlth_care_esms.htm

Totaal aantal ziekenhuisbedden
(per 100.000 inwoners)

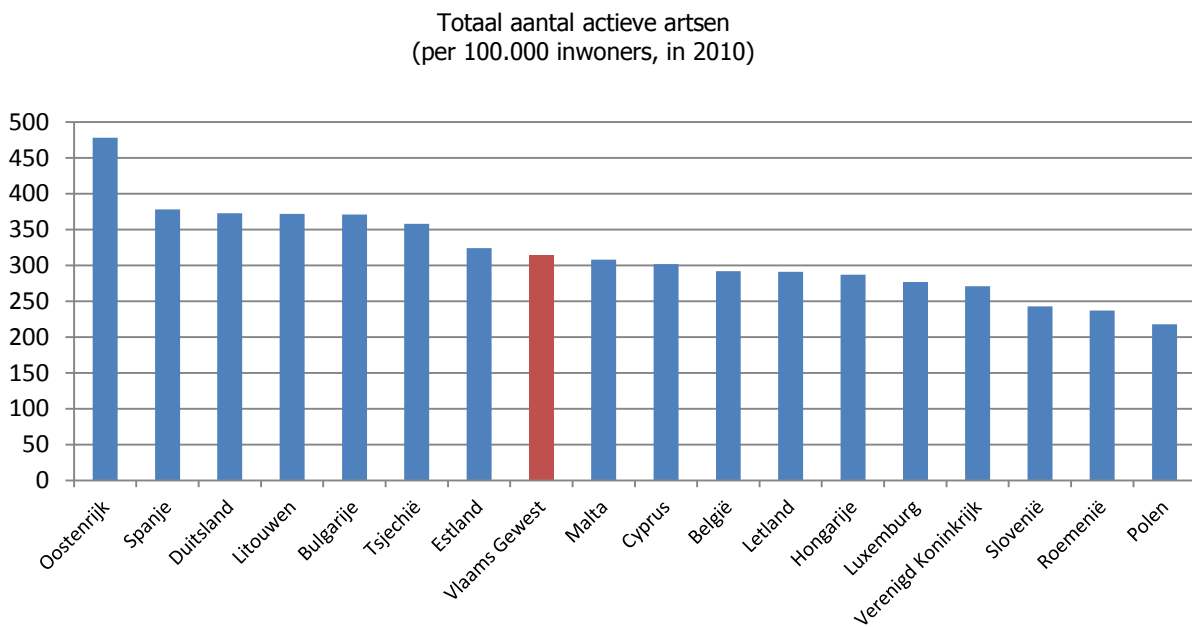
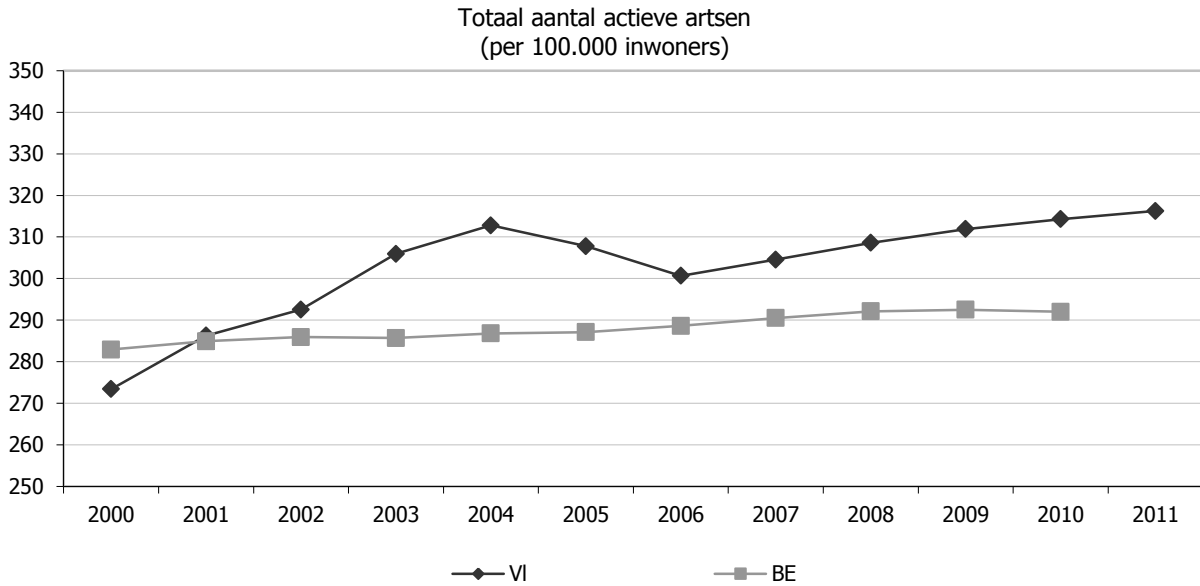

Bespreking

Eind 2011 telde Vlaanderen 30.807 erkende bedden in algemene ziekenhuizen. Het voorbije decennium daalde het aantal algemene ziekenhuisbedden van 530 tot 488 per 100.000 inwoners. Ook het aantal psychiatrische ziekenhuisbedden nam licht af van 178 tot 161 per 100.000 inwoners.

Met een totaal van 655 ziekenhuisbedden per 100.000 inwoners stond Vlaanderen in 2010 redelijk vooraan binnen (West-)Europa, enkel voorafgegaan door Duitsland en Oostenrijk.

Indicator	OmiD23b
Naam	Aanbod: artsen per 100.000 inwoners
Definitie	Evolutie van het aantal actieve huisartsen en geneesheer-specialisten, per 100.000 inwoners.
Relevantie VSDO	Deze indicator heeft betrekking tot het verzekeren van een toegankelijke, kwaliteitsvolle en betaalbare gezondheidszorg.
Dimensies	
Vergelijking ruimte	EU27, België, Vlaams Gewest
Vergelijking tijd	2000-2011
Frequentie en stiptheid	Jaarlijks
Laatst gewijzigd	3/12/2012
Meetmethode	Registratie
Bron data	WVG, Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid, Eurostat
Meer informatie	http://aps.vlaanderen.be/sgml/largereeksen/4832.htm http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/EN/hlth_res_esms.htm

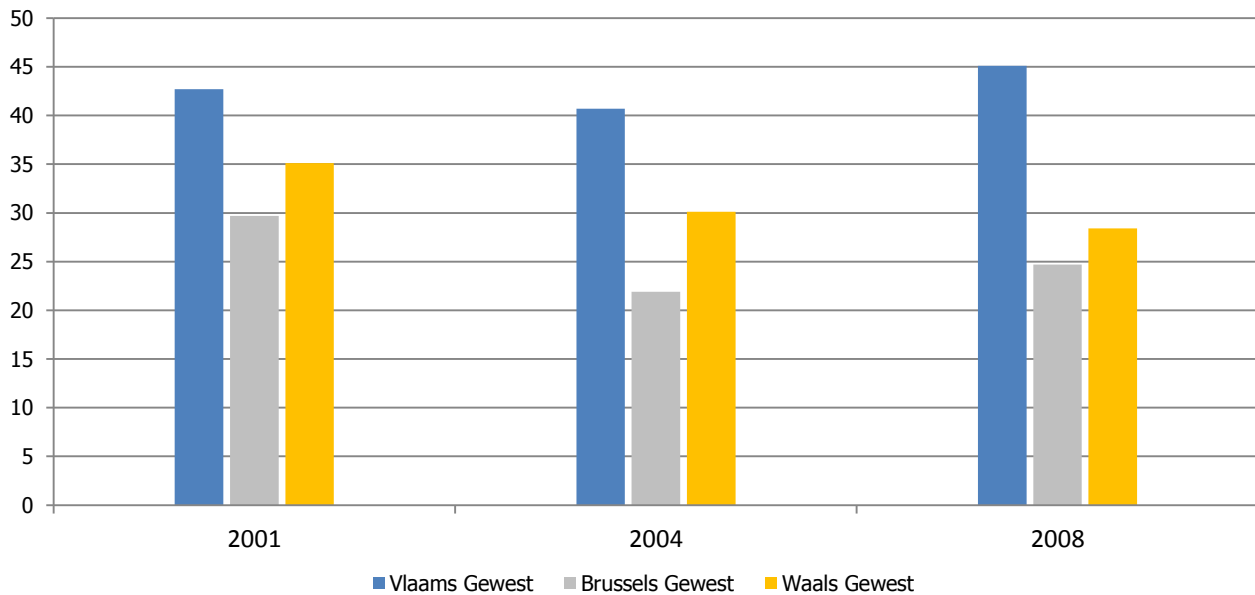

Bespreking

De voorbije 10 jaar bleef het aantal actieve huisartsen constant op 120 à 130 per 100.000 inwoners. Het aantal geneesheer-specialisten nam wel toe van 153 tot 193 per 100.000 inwoners in 2011. Wat artsendichtheid betreft, bevindt het Vlaamse Gewest zich in 2010 in de Europese middengroep bij landen met zo'n 300 artsen per 100.000 inwoners.

Indicator	OmiD24
Naam	Fysieke activiteit
Definitie	Aandeel van de bevolking (15 jaar en ouder) dat gemiddeld minstens 30 minuten per dag aan lichaamsbeweging doet, in %.
Relevantie VSDO	Deze indicator geeft informatie over het gezondheidszorgsysteem. Preventie en gezond leven met aandacht voor voldoende ontspanning en fysieke activiteit zijn een essentieel onderdeel van deze transitie.
Dimensies	
Vergelijking ruimte	3 gewesten
Vergelijking tijd	2001, 2004 en 2008
Frequentie en stiptheid	Om de 4 jaar
Laatst gewijzigd	5/12/2012
Meetmethode	Enquête
Bron data	Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid (WIV), Gezondheidsenquête
Meer informatie	http://www.iph.fgov.be/epidemiologie/epinl/index4.htm

Aandeel van de bevolking dat minstens 30 minuten per dag aan lichaamsbeweging doet
(in %)

Bespreking

In 2008 besteedde 45% van de Vlamingen minstens 30 minuten per dag aan matige of intensieve lichaamsbeweging. Dit gold voor 56% van de mannen en 35% van de vrouwen. Het aandeel nam bij mannen gestaag af met de leeftijd terwijl het bij vrouwen van jongsaf tamelijk laag was. Het hebben van voldoende lichaamsbeweging nam duidelijk toe met het opleidingsniveau. Tegenover 2004 was er een lichte toename van het aandeel mensen met minstens 30 minuten lichaamsbeweging per dag. Het percentage van de bevolking dat minstens 30 minuten per dag aan lichaamsbeweging deed, lag duidelijk hoger in Vlaanderen dan in de 2 andere gewesten.

